

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUẢN LÝ VÀ CÔNG NGHỆ HẢI PHÒNG

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

NGÀNH: VIỆT NAM HỌC (VĂN HÓA DU LỊCH)

Sinh viên: Lê Trọng Nghĩa

Hải Phòng - 2025

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUẢN LÝ VÀ CÔNG NGHỆ HẢI PHÒNG

**PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ
TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP ĐẠI HỌC HỆ CHÍNH QUY
NGÀNH: VIỆT NAM HỌC (VĂN HÓA DU LỊCH)**

Sinh viên: Lê Trọng Nghĩa

Giảng viên hướng dẫn: ThS. Vũ Thị Thanh Hương

HẢI PHÒNG - 2025

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUẢN LÝ VÀ CÔNG NGHỆ HẢI PHÒNG

NHIỆM VỤ ĐỀ TÀI TỐT NGHIỆP

Sinh viên: Lê Trọng Nghĩa

Mã SV: 1812407001

Lớp: VH2201

Ngành: Việt Nam học (Văn hóa Du lịch)

Tên đề tài: Phát huy giá trị di tích thành cổ Quảng Trị trong phát triển du lịch

NHIỆM VỤ ĐỀ TÀI

1. Nội dung và các yêu cầu cần giải quyết trong nhiệm vụ đề tài tốt nghiệp

- Tìm hiểu tổng quan về lịch sử hình thành và quá trình chiến đấu tại khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị.
- Phân tích thực trạng hoạt động du lịch tại khu di tích: sản phẩm du lịch, hạ tầng, dịch vụ, lượng khách và hoạt động tương niệm.
- Đánh giá các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả khai thác du lịch tại Thành cổ Quảng Trị và đề xuất một số giải pháp và kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động du lịch tại khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị.

2. Các số liệu, tài liệu cần thiết

- Các tài liệu, sách, báo, ấn phẩm nghiên cứu về lịch sử Thành cổ Quảng Trị.
- Số liệu thống kê về hoạt động du lịch của tỉnh Quảng Trị qua các năm.
- Các văn bản, quy định liên quan đến quản lý và khai thác khu di tích lịch sử.
- Các nguồn tư liệu liên quan từ Sở Văn hoá – Thể thao & Du lịch Quảng Trị, Ban quản lý khu di tích Thành cổ.
- Một số bài nghiên cứu, báo cáo và hình ảnh minh hoạ về khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị.

3. Địa điểm thực tập tốt nghiệp

FAMILY TOUR – Phòng 306 / số 5 Hoàng Văn Thụ/ Minh Khai/ Hồng Bàng/ Hải Phòng.

CÁN BỘ HƯỚNG DẪN ĐỀ TÀI TỐT NGHIỆP

Họ và tên : Vũ Thị Thanh Hương

Học hàm, học vị : Thạc sĩ

Cơ quan công tác : Trường Đại Học Quản Lý và Công Nghệ Hải Phòng

Nội dung hướng dẫn :

- Hướng dẫn cách tìm kiếm, thu thập và xử lý tài liệu
- Hướng dẫn xây dựng đề cương chi tiết
- Hướng dẫn phân tích, so sánh, tổng hợp tài liệu để rút ra các kết luận khoa học
- Đọc và chỉnh sửa, góp ý nội dung khóa luận

Đề tài tốt nghiệp được giao 6 tháng 10 năm 2025

Yêu cầu phải được hoàn thành xong trước ngày 27 tháng 12 năm 2025

Đã nhận nhiệm vụ ĐTTN

Sinh viên

Đã giao nhiệm vụ ĐTTN

Người hướng dẫn

Hải Phòng, ngày thángnăm 2025

XÁC NHẬN CỦA KHOA

PHẦN NHẬN XÉT CỦA CÁN BỘ HƯỚNG DẪN

1. Tinh thần thái độ của sinh viên trong quá trình làm đề tài tốt nghiệp:

Thực hiện nghiêm túc các yêu cầu để phục vụ nội dung nghiên cứu.

Hoàn thành khóa luận đúng hạn.

2. Đánh giá chất lượng của khóa luận (so với nội dung yêu cầu đã đề ra trong nhiệm vụ Đ.T.T.N trên các mặt lý luận, thực tiễn, tính toán, số liệu...):

Đề tài đáp ứng yêu cầu đề ra về lý luận và thực tiễn, đạt chất lượng tốt của khóa luận tốt nghiệp đại học chuyên ngành Văn hóa du lịch.

3. Cho điểm của cán bộ hướng dẫn (ghi bằng cả số và chữ):

.....
.....
.....

Hải Phòng , ngày tháng năm 2025

Cán bộ hướng dẫn

Vũ Thị Thanh Hương

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện khóa luận tốt nghiệp, em đã nhận được rất nhiều sự quan tâm, giúp đỡ của gia đình, thầy cô và bạn bè để hoàn thành tốt bài khóa luận đúng hạn.

Để hoàn thành đề tài, em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô ThS, Vũ Thị Thanh Hương người đã tận tình hướng dẫn, hỗ trợ và đồng hành cùng em trong suốt thời gian thực hiện khóa luận tốt nghiệp. Em cũng xin chân thành cảm ơn quý thầy cô trong Khoa Du lịch – Trường Đại học Quản Lý và Công Nghệ Hải Phòng những người đã truyền đạt cho em nhiều kiến thức bổ ích trong quá trình học tập.

Những kiến thức này là nền tảng quan trọng giúp em thực hiện nghiên cứu cũng như vận dụng vào thực tiễn nghề nghiệp sau này. Em thực sự biết ơn vì những kiến thức và kinh nghiệm quý báu mà quý thầy cô đã trang bị cho em trong suốt những năm học tại trường.

Trong quá trình thực hiện và trình bày khóa luận, dù đã cố gắng nhưng chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Em rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu từ thầy cô để bài khóa luận được hoàn thiện hơn.

Cuối cùng, em xin kính chúc quý Thầy, Cô luôn mạnh khỏe, thành công trong sự nghiệp và cuộc sống.

Em xin chân thành cảm ơn!

Sinh viên

Lê Trọng Nghĩa

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
Lý do chọn đề tài	1
Ý nghĩa của việc nghiên cứu đề tài	2
Đối tượng phạm vi nghiên cứu	2
Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	2
Phương pháp nghiên cứu	3
Bố cục khóa luận	4
CHƯƠNG 1.....	6
TÌM HIỂU TỔNG QUAN VỀ LỊCH SỬ HÌNH THÀNH VÀ QUÁ TRÌNH CHIẾN ĐẦU TẠI KHU DI TÍCH LỊCH SỬ.....	6
THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ	6
1.1. Khái niệm và các vấn đề lý luận liên quan đến di tích lịch sử	6
<i>1.1.1. Khái niệm di tích lịch sử – văn hóa.....</i>	<i>6</i>
<i>1.1.2. Vai trò của di tích lịch sử trong giáo dục truyền thống.....</i>	<i>6</i>
<i>1.1.3. Những giá trị tiêu biểu của di tích lịch sử – cách mạng và ý nghĩa của việc bảo tồn, phát huy của Thành cổ Quảng Trị.....</i>	<i>7</i>
1.2. Thực trạng hoạt động du lịch tại tỉnh Quảng Trị	9
<i>1.2.1. Tình hình chung.....</i>	<i>9</i>
<i>1.2.2. Khách du lịch và doanh thu.....</i>	<i>10</i>
<i>1.2.3 Hệ thống dịch vụ du lịch.....</i>	<i>12</i>
<i>1.2.4. Quảng bá, xúc tiến và hợp tác phát triển</i>	<i>14</i>
<i>1.2.5 Quy hoạch và đầu tư du lịch.....</i>	<i>14</i>
1.3 Thực trạng hoạt động du lịch Quảng Trị.....	16
<i>1.3.1. Công tác quản lý và quảng bá du lịch.....</i>	<i>16</i>
<i>1.3.2. Cơ sở hạ tầng và vật chất kỹ thuật du lịch</i>	<i>17</i>
<i>1.3.3. Sản phẩm du lịch đặc trưng của Quảng Trị.....</i>	<i>18</i>

1.3.4. Số lượng khách và doanh thu du lịch	20
1.4. Đánh giá chung.....	21
1.4.1. Nguyên nhân, hạn chế.....	22
1.4.2. Biện pháp khắc phục	23
1.5. Tiểu kết.....	24
CHƯƠNG 2	25
PHÂN TÍCH THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TẠI.....	25
KHU DI TÍCH THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ	25
2.1 Tổng quan về vị trí, lịch sử của Thành Cổ Quảng Trị	25
2.1.1. Tổng quan về Thành Cổ Quảng Trị.....	25
2.1.2. Vị trí địa lí.....	25
2.1.3. Thành Cổ Quảng Trị trong lịch sử Việt Nam.....	26
2.2. Lịch sử hình thành và phát triển của Thành Cổ Quảng Trị.....	27
2.2.1 Quá trình xây dựng ban đầu (1809-1837)	27
2.2.2 Thành Cổ Quảng Trị từ năm 1837 đến nay	28
2.2.3. Các giai đoạn lịch sử quan trọng	29
2.3. Đặc điểm kiến trúc và không gian văn hóa.....	30
2.3.1. Quy mô và cấu trúc Thành Cổ Quảng Trị.....	30
2.3.2. Hào thành, cổng thành và khu tường niệm.....	31
2.3.3. Không gian linh thiêng, tường niệm liệt sĩ.....	32
2.4. Giá trị văn hóa tinh thần & lịch sử nổi bật của Thành Cổ Quảng Trị	33
2.4.1. Giá trị lịch sử.....	33
2.4.3. Giá trị du lịch	35
2.4.4. Điểm du lịch văn hóa – tâm linh đặc biệt	35
2.4.5. Điểm thu hút của Thành cổ Quảng Trị đối với khách du lịch trong và ngoài nước	36
2.4.6. Các tour du lịch tiêu biểu tại Thành Cổ Quảng Trị.....	37

2.5. Thực trạng du lịch tại Thành Cổ Quảng Trị.....	39
2.5.1. Các hoạt động du lịch đang được khai thác	39
2.5.2. Đối tượng và đặc điểm khách du lịch.....	39
2.5.2 Đánh giá thực trạng khai thác du lịch	40
2.6. Tiểu kết.....	41
CHƯƠNG 3.....	42
MỘT SỐ GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ	42
3.1. Giải pháp nâng cao chất lượng công tác thuyết minh và truyền tải lịch sử	42
3.1.1. Nâng cao năng lực đội ngũ thuyết minh viên.....	42
3.1.2. Ứng dụng công nghệ trong giới thiệu di tích.....	43
3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả quảng bá, xúc tiến du lịch.....	43
3.2.1. Đổi mới hình thức truyền thông, quảng bá hình ảnh	43
3.2.2. Liên kết tour – tuyến du lịch.....	44
3.3. Giải pháp đầu tư cơ sở vật chất và dịch vụ hỗ trợ	45
3.4. Một số khuyến nghị	46
3.4.1. Đối với chính quyền địa phương	46
3.4.2. Đối với đơn vị quản lý di tích_	47
3.4.3. Đối với doanh nghiệp lữ hành.....	48
3.5. Tiểu kết	49
KẾT LUẬN	51
TÀI LIỆU THAM KHẢO	52
PHỤ LỤC	53
Phụ lục 1	53
Phụ Lục 2.....	55
Phụ Lục 3.....	59

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

DU LỊCH DMZ	Loại hình du lịch lịch sử đặc biệt, đưa du khách khám phá các chiến trường xưa, di tích chiến tranh và tìm hiểu về sự chia cắt đất nước.
TP	Thành phố
VITM	Hội chợ Du lịch Quốc tế Việt Nam - Vietnam International Travel Mart (VITM)
ITE-HCMCT	ITE (<i>International Travel Expo Ho Chi Minh City</i>) là Hội chợ Du lịch Quốc tế TP.HCM
E-VISA	E-visa (<i>thị thực điện tử</i>) là loại giấy phép nhập cảnh cho phép người nước ngoài vào một quốc gia, được đăng ký, thanh toán và nhận kết quả hoàn toàn qua mạng Internet, thay thế thủ tục visa truyền thống (dán vào hộ chiếu)
COVID-19	Đại dịch bệnh truyền nhiễm vi-rút corona 2019
ROADSHOW	Hoạt động quảng cáo, tiếp thị lưu động trên đường phố hoặc di chuyển qua nhiều địa điểm, sử dụng các phương tiện như xe đạp, xe máy, ô tô để giới thiệu sản phẩm/dịch vụ/thương hiệu

MỞ ĐẦU

Lý do chọn đề tài

Trong bối cảnh hiện nay, ngành du lịch đang ngày càng khẳng định vai trò quan trọng trong sự phát triển kinh tế – xã hội của đất nước, trở thành một trong những ngành kinh tế mũi nhọn, góp phần tạo việc làm và quảng bá hình ảnh quốc gia. Du lịch không chỉ đáp ứng nhu cầu tham quan, nghỉ dưỡng của con người mà còn là cầu nối giao lưu văn hóa giữa các vùng miền và các quốc gia. Đặc biệt, du lịch gắn với các di tích lịch sử có ý nghĩa to lớn trong việc giáo dục truyền thống, bồi dưỡng lòng yêu nước cho thế hệ trẻ. Thành cổ Quảng Trị là một trong những địa danh tiêu biểu, không chỉ mang giá trị lịch sử sâu sắc mà còn là điểm đến có tiềm năng lớn trong phát triển du lịch văn hóa – tâm linh. Chính vì vậy, việc lựa chọn đề tài nghiên cứu về ngành du lịch nói chung và gắn với giá trị của Thành cổ Quảng Trị nói riêng là hoàn toàn phù hợp, có ý nghĩa thực tiễn và góp phần nâng cao hiểu biết, ý thức trách nhiệm trong việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản dân tộc.

Khu di tích Thành cổ Quảng Trị giữ vị trí đặc biệt trong hệ thống di tích lịch sử quốc gia Việt Nam. Nơi đây gắn liền với cuộc chiến đấu 81 ngày đêm năm 1972, biểu tượng của ý chí kiên cường, lòng quả cảm và tinh thần bất khuất của quân và dân ta trong cuộc kháng chiến chống Mỹ. Với mật độ bom đạn dày đặc và sự hy sinh lớn lao của hàng vạn chiến sĩ, Thành cổ không chỉ là một địa danh lịch sử mà còn là “nghĩa trang không nấm mồ”, mang giá trị nhân văn sâu sắc và là không gian thiêng tưởng niệm.

Trong bối cảnh hiện nay, khi đất nước ngày càng chú trọng phát triển du lịch bền vững và bảo tồn di sản văn hóa, việc nghiên cứu về Thành cổ Quảng Trị có ý nghĩa thực tiễn to lớn. Tuy được công nhận là Di tích quốc gia đặc biệt và đã có những nỗ lực trùng tu – tôn tạo, nhưng việc khai thác, truyền thông giá trị, nâng cao trải nghiệm du khách và kết nối với các sản phẩm du lịch vùng vẫn còn nhiều hạn chế. Hoạt động thuyết minh chưa thực sự hấp dẫn, công tác trưng bày còn đơn giản,

sản phẩm du lịch thiếu tính sáng tạo, và hoạt động giáo dục truyền thống cho giới trẻ chưa được khai thác hiệu quả.

Bên cạnh đó, trong xu thế chuyên đổi số và định hướng phát triển du lịch lịch sử – văn hóa của tỉnh Quảng Trị, các di tích như Thành cổ cần được nghiên cứu sâu hơn để tìm ra giải pháp bảo tồn bền vững, tăng cường trải nghiệm, ứng dụng công nghệ và quảng bá giá trị tới cộng đồng trong nước cũng như quốc tế.

Ý nghĩa của việc nghiên cứu đề tài

- *Về mặt lý* : Góp phần hệ thống hóa và làm rõ giá trị lịch sử – văn hóa của Khu di tích Thành cổ Quảng Trị và bổ sung cơ sở lý luận về bảo tồn và phát huy giá trị di tích trong bối cảnh phát triển du lịch. Đóng góp thêm tư liệu khoa học cho nghiên cứu về di sản và du lịch văn hóa – lịch sử.

- *Về mặt thực tiễn* : Đánh giá thực trạng bảo tồn và khai thác Thành cổ, chỉ ra những hạn chế hiện nay. Đề xuất các giải pháp khả thi nhằm nâng cao hiệu quả quản lý, thuyết minh và phát triển du lịch tại di tích. Góp phần nâng cao nhận thức cộng đồng, giáo dục truyền thống và quảng bá hình ảnh Quảng Trị đến du khách.

Đối tượng phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu của đề tài là giá trị lịch sử – văn hóa của Thành cổ Quảng Trị, hoạt động quản lý, bảo tồn và khai thác du lịch tại di tích, tập trung kỹ hơn vào khách du lịch và cộng đồng địa phương.
- Phạm vi nghiên cứu của đề tài là Không gian: Khu di tích Thành cổ Quảng Trị và các điểm phụ cận liên quan (như Sông Thạch Hãn, Nhà tưởng niệm...).

Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

❖ *Mục đích:*

Tìm hiểu khái quát về ngành du lịch Việt Nam, vai trò và ý nghĩa của du lịch đối với sự phát triển kinh tế – xã hội hiện nay. Đồng thời, thông qua việc nghiên cứu Thành cổ

Quảng Trị, đề tài nhằm làm rõ giá trị lịch sử, văn hóa cũng như tiềm năng phát triển du lịch của di tích này, từ đó góp phần nâng cao nhận thức về việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản dân tộc.

❖ *Nhiệm vụ nghiên cứu*

Để đạt được mục đích nghiên cứu, đề tài tập trung thực hiện các nhiệm vụ sau:

- Khái quát những vấn đề chung về ngành du lịch Việt Nam
- Tìm hiểu thực trạng phát triển du lịch tại Thành cổ Quảng Trị
- Phân tích giá trị lịch sử, văn hóa và tiềm năng du lịch của di tích và đưa ra giải pháp

Phương pháp nghiên cứu

- *Phương pháp thu thập, xử lý tài liệu*

Đây là phương pháp được sử dụng xuyên suốt trong quá trình thực hiện đề tài nhằm xây dựng cơ sở lý luận và nền tảng khoa học cho nội dung nghiên cứu. Tác giả tiến hành thu thập tài liệu từ nhiều nguồn khác nhau như: giáo trình, sách chuyên ngành, bài báo khoa học, các văn bản, số liệu thống kê liên quan đến ngành du lịch và các tài liệu viết về Thành cổ Quảng Trị từ internet cũng như các nguồn chính thống. Sau khi thu thập, các tài liệu được chọn lọc, phân loại, hệ thống hóa và xử lý một cách phù hợp nhằm phục vụ trực tiếp cho nội dung nghiên cứu của đề tài, đảm bảo tính chính xác và khoa học.

- *Phương pháp khảo sát thực địa*

Phương pháp khảo sát thực địa được sử dụng nhằm thu thập những thông tin thực tế, khách quan và sát với tình hình thực tiễn. Trong quá trình thực hiện đề tài, tác giả đã tiến hành khảo sát thực tế tại Thành cổ Quảng Trị để tìm hiểu điều kiện tự nhiên, cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch, tình hình tổ chức hoạt động tham quan của du khách cũng như công tác quản lý, bảo tồn di tích. Kết quả khảo sát thực

địa là cơ sở quan trọng giúp tác giả có cái nhìn toàn diện, từ đó đánh giá đúng thực trạng khai thác du lịch tại Thành cổ Quảng Trị.

- *Phương pháp phân tích, tổng hợp*

Trên cơ sở các tài liệu đã thu thập và kết quả khảo sát thực tế, tác giả sử dụng phương pháp phân tích để làm rõ từng vấn đề cụ thể liên quan đến ngành du lịch và giá trị lịch sử, văn hóa của Thành cổ Quảng Trị. Đồng thời, phương pháp tổng hợp được sử dụng nhằm hệ thống hóa các nội dung đã phân tích, từ đó rút ra những nhận xét chung, phục vụ cho mục tiêu nghiên cứu của đề tài.

- *Phương pháp so sánh, đánh giá*

+ Phương pháp này được sử dụng để so sánh thực trạng phát triển du lịch tại Thành cổ Quảng Trị với một số điểm du lịch lịch sử – văn hóa khác, qua đó làm rõ những điểm tương đồng và khác biệt. Thông qua so sánh, tác giả tiến hành đánh giá những mặt đạt được, những hạn chế còn tồn tại trong quá trình khai thác du lịch, làm cơ sở đề xuất các giải pháp phù hợp.

- *Phương pháp dự báo*

+ Phương pháp dự báo được sử dụng nhằm đưa ra những nhận định mang tính định hướng về xu hướng phát triển du lịch tại Thành cổ Quảng Trị trong thời gian tới. Trên cơ sở thực trạng và tiềm năng hiện có, phương pháp này giúp định hướng các chiến lược và giải pháp phát triển du lịch gắn với công tác bảo tồn và phát huy giá trị lịch sử của di tích.

Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, mục lục, tài liệu tham khảo và phụ lục, phần nội dung của khóa luận được trình bày trong 3 chương:

Chương 1. Tìm hiểu tổng quan về lịch sử hình thành và quá trình chiến đấu tại khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị.

Chương 2. Phân tích thực trạng hoạt động du lịch tại khu di tích Thành Cổ Quảng Trị

Chương 3. Một số giải pháp và kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động du lịch tại khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị.

CHƯƠNG 1

TÌM HIỂU TỔNG QUAN VỀ LỊCH SỬ HÌNH THÀNH VÀ QUÁ TRÌNH CHIẾN ĐÀU TẠI KHU DI TÍCH LỊCH SỬ THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ

1.1. Khái niệm và các vấn đề lý luận liên quan đến di tích lịch sử

1.1.1. Khái niệm di tích lịch sử – văn hóa

Di tích lịch sử – văn hóa được hiểu là những công trình, địa điểm, hoặc hiện vật có giá trị đặc biệt về mặt lịch sử, văn hóa, khoa học; gắn liền với các sự kiện, nhân vật hoặc quá trình phát triển của cộng đồng dân tộc. Các di tích này không chỉ mang ý nghĩa lưu giữ ký ức lịch sử mà còn phản ánh chiều sâu văn hóa, truyền thống của một quốc gia trong từng giai đoạn lịch sử cụ thể. Theo quan điểm khoa học xã hội, di tích lịch sử là những “chứng nhân vật chất” giúp thế hệ sau nhận biết, nghiên cứu và tái hiện bối cảnh quá khứ một cách trung thực và sinh động.

1.1.2. Vai trò của di tích lịch sử trong giáo dục truyền thống

Di tích lịch sử đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong công tác giáo dục truyền thống, bởi đây là môi trường học tập trực quan và sinh động, nơi người học có thể tiếp cận tri thức không chỉ qua chữ viết mà qua cả không gian, hình ảnh, hiện vật và bối cảnh thực tế.

Khi đến với các di tích lịch sử, nhất là những di tích cách mạng như Thành cổ Quảng Trị, người học có cơ hội tiếp xúc trực tiếp với không gian từng xảy ra những trận chiến ác liệt, nhìn thấy từng dấu tích, từng câu chuyện được lưu giữ, từ đó hình dung rõ ràng hơn về quá khứ hào hùng của dân tộc.

Không giống như những trang sách chỉ mô tả bằng ngôn từ, di tích lịch sử tạo ra trải nghiệm xúc cảm mạnh mẽ, góp phần tác động sâu vào nhận thức. Những hình ảnh, hiện vật, bia tưởng niệm và không gian trầm mặc tại di tích thường khiến người học suy ngẫm nhiều hơn về sự hy sinh, mất mát và giá trị của độc lập tự do hôm nay.

Chính nhờ trải nghiệm thực tiễn này, người học dễ dàng hình thành thái độ trân trọng lịch sử, biết ơn thế hệ cha anh và có ý thức hơn trong việc giữ gìn, tiếp nối truyền thống cách mạng.

Bên cạnh đó, giáo dục thông qua di tích còn góp phần nuôi dưỡng các giá trị đạo đức như lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, ý chí vượt khó và trách nhiệm với cộng đồng. Khi được tìm hiểu về những sự kiện khốc liệt xảy ra tại Thành cổ Quảng Trị, nơi hàng vạn chiến sĩ đã anh dũng chiến đấu suốt 81 ngày đêm, thế hệ trẻ có điều kiện nhận thức rõ hơn về giá trị của hòa bình và tầm quan trọng của việc bảo vệ quê hương.

Như vậy, di tích lịch sử không chỉ là những địa điểm ghi dấu quá khứ mà còn là môi trường giáo dục toàn diện, tác động đến nhận thức, tình cảm và hành vi của người học, góp phần hình thành lý tưởng sống đúng đắn và bền vững.

1.1.3. Những giá trị tiêu biểu của di tích lịch sử – cách mạng và ý nghĩa của việc bảo tồn, phát huy của Thành cổ Quảng Trị

- *Giá trị lịch sử minh chứng qua các sự kiện và dấu tích còn lưu giữ*

Các di tích lịch sử - cách mạng trên cả nước nói chung và Thành cổ Quảng Trị nói riêng đều mang trong mình những chứng tích quan trọng ghi lại dấu ấn một thời chiến tranh khốc liệt của dân tộc. Tại Thành cổ Quảng Trị, dấu vết đạn bom, hầm hào chiến đấu, hệ thống tường thành bị tàn phá hay những hiện vật thu được sau chiến sự đều phản ánh trung thực mức độ ác liệt của cuộc chiến 81 ngày đêm năm 1972. Những tư liệu này không chỉ có giá trị minh chứng lịch sử mà còn là nguồn tư liệu quý để các nhà nghiên cứu, các tổ chức giáo dục và du khách tìm hiểu sâu hơn về cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

- *Giá trị giáo dục truyền thống yêu nước và lòng biết ơn*

Tại nhiều di tích cách mạng, hoạt động giáo dục truyền thống được tổ chức thường xuyên thông qua các buổi tham quan, lễ dâng hương, chương trình về nguồn. Riêng tại Thành cổ Quảng Trị, không gian tưởng niệm trang nghiêm kết hợp với hệ thống

câu chuyện lịch sử về sự hy sinh anh dũng của hàng vạn chiến sĩ đã tạo nên một môi trường giáo dục giàu cảm xúc, khơi dậy lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc và sự biết ơn đối với thế hệ cha ông. Nhiều đoàn sinh viên, đoàn viên thanh niên khi đến tham quan Thành cổ đều bày tỏ cảm xúc mạnh mẽ, coi đây là một trong những trải nghiệm có tác động sâu sắc đến nhận thức và lý tưởng sống.

- *Giá trị nhân văn thể hiện qua sự tri ân và tưởng niệm*

Một trong những giá trị nổi bật của các di tích lịch sử – cách mạng là khả năng gợi mở tinh thần nhân văn sâu sắc. Tại Thành cổ Quảng Trị, nghĩa trang liệt sĩ và Đài tưởng niệm trung tâm được xây dựng nhằm tri ân những chiến sĩ đã ngã xuống. Mỗi năm, vào mùa hè đỏ lửa và các dịp lễ lớn, hàng triệu lượt người từ mọi miền đất nước về thắp hương tưởng nhớ, thể hiện sự kính trọng và lòng biết ơn vô hạn đối với các anh hùng liệt sĩ. Tinh thần nhân văn này góp phần giữ gìn đạo lý “uống nước nhớ nguồn”, đồng thời tạo ra mối liên kết cảm xúc mạnh mẽ giữa hiện tại với quá khứ.

- *Giá trị văn hóa – kiến trúc đặc trưng của Quảng Trị*

Không chỉ mang giá trị lịch sử, nhiều di tích còn sở hữu hệ thống kiến trúc truyền thống tiêu biểu. Thành cổ Quảng Trị với cấu trúc thành lũy kiểu Vaubau, hệ thống tường gạch, cổng thành và hào nước bao quanh thể hiện rõ phong cách kiến trúc quân sự thời Nguyễn. Những yếu tố này góp phần tạo nên nét đặc sắc riêng cho di tích, đồng thời giúp người tham quan hiểu thêm về kỹ thuật xây dựng và tư duy quân sự từ thế kỷ XIX. Việc bảo tồn các nét kiến trúc này là tiền đề để nghiên cứu và phát huy giá trị văn hóa tại địa phương.

- *Giá trị du lịch gắn với giáo dục lịch sử*

Trong những năm gần đây, mô hình du lịch gắn với giáo dục truyền thống ngày càng được quan tâm. Nhiều địa điểm như Điện Biên Phủ, Côn Đảo, Địa đạo Củ Chi hay Thành cổ Quảng Trị trở thành lựa chọn phổ biến của du khách, đặc biệt là học sinh – sinh viên. Các hoạt động như tham quan theo tuyến, nghe thuyết minh, tham gia lễ tri

ân hay tìm hiểu hiện vật đã góp phần đưa lịch sử đến gần công chúng hơn. Đối với Quảng Trị, Thành cổ đóng vai trò trung tâm trong hệ thống du lịch về nguồn của tỉnh, thu hút đông đảo du khách thông qua các chương trình trải nghiệm thực tế

- *Giá trị tinh thần thể hiện qua sức mạnh ý chí và niềm tin chiến thắng*

Những di tích gắn liền với chiến tranh tuy chất chứa nhiều mất mát, nhưng đồng thời cũng thể hiện sức mạnh tinh thần và ý chí kiên cường của dân tộc. Thành cổ Quảng Trị là minh chứng điển hình cho sức mạnh ấy, khi hàng vạn chiến sĩ quyết tâm chiến đấu bảo vệ từng tấc đất trong điều kiện hết sức gian khổ.

Câu chuyện về tinh thần chiến đấu của họ truyền cảm hứng không chỉ cho các thế hệ hôm nay mà còn cho các thế hệ mai sau, tạo nên giá trị tinh thần vô cùng to lớn mà hiếm nơi nào có được.

1.2. Thực trạng hoạt động du lịch tại tỉnh Quảng Trị

1.2.1. Tình hình chung

Trong những năm gần đây, hoạt động du lịch tại tỉnh Quảng Trị có nhiều chuyển biến tích cực, thể hiện qua sự gia tăng lượng khách, sự mở rộng quy mô dịch vụ và sự quan tâm đầu tư của chính quyền địa phương. Với vị trí nằm ở trung tâm miền Trung và trên tuyến Hành lang kinh tế Đông – Tây, Quảng Trị sở hữu nguồn tài nguyên du lịch phong phú và độc đáo, đặc biệt là hệ thống di tích lịch sử cách mạng gắn liền với chiến tranh Việt Nam. Đây là lợi thế lớn giúp tỉnh định vị hình ảnh “điểm đến của ký ức và hòa bình”.

Bên cạnh tài nguyên lịch sử, Quảng Trị còn có nhiều tiềm năng về du lịch biển (Cửa Tùng, Cửa Việt, Mỹ Thủy), du lịch sinh thái – cộng đồng ở miền núi Hướng Hóa, Đakrông, cũng như văn hóa đặc trưng của đồng bào Pa Cô – Vân Kiều. Nhờ vậy, cơ cấu sản phẩm du lịch từng bước được đa dạng hóa, dù vẫn chưa thật sự nổi bật như các tỉnh lân cận.

Trong giai đoạn 2021–2025, mặc dù chịu ảnh hưởng nặng nề của dịch COVID-19, du lịch Quảng Trị vẫn duy trì tốc độ phục hồi cao, lượng khách tăng đều trở lại từ năm 2022 đến nay. Các điểm du lịch nổi bật như Thành cổ Quảng Trị, Địa đạo Vịnh Mốc, Đồi bờ Hiền Lương – Bến Hải, Nghĩa trang Trường Sơn tiếp tục thu hút lượng lớn du khách hành hương và khách quốc tế quan tâm đến lịch sử. Du lịch biển cũng có sự phục hồi mạnh, đặc biệt vào mùa hè, góp phần tạo sự cân đối cho cơ cấu thị trường.

Bên cạnh những kết quả tích cực, hoạt động du lịch của tỉnh vẫn còn nhiều hạn chế. Hạ tầng du lịch phát triển chậm, số lượng cơ sở lưu trú chất lượng cao còn ít; dịch vụ vui chơi, giải trí chưa phong phú; sản phẩm du lịch chủ yếu mang tính tham quan truyền thống, thiếu tính trải nghiệm và tương tác. Công tác quảng bá chưa thật sự chuyên nghiệp, chưa có nhiều chiến dịch truyền thông quy mô lớn. Liên kết du lịch với các tỉnh miền Trung còn hạn chế, khiến khả năng thu hút khách và kéo dài thời gian lưu trú chưa cao.

1.2.2. Khách du lịch và doanh thu

Trong những năm gần đây, lượng khách du lịch đến Quảng Trị nói chung và khu di tích Thành Cổ Quảng Trị nói riêng có xu hướng tăng trưởng ổn định. Du khách đến khu di tích chủ yếu là khách nội địa, đặc biệt là các đoàn hành hương, cựu chiến binh, sinh viên – học sinh và những người quan tâm đến lịch sử cách mạng. Bên cạnh đó, lượng khách quốc tế cũng đang có sự gia tăng, chủ yếu đến từ các thị trường như Mỹ, Pháp, Hàn Quốc, Nhật Bản... Đây là nhóm du khách có nhu cầu tìm hiểu chiến tranh Việt Nam, lịch sử, văn hóa cũng như tham quan các tuyến “Du lịch hoài niệm” dọc theo sông Thạch Hãn.

Bảng 1: Số liệu khách du lịch đến Quảng Trị giai đoạn 2021–2025

STT	Chỉ tiêu	ĐVT	2021	2022	2023	2024	2025
1	Tổng lượt khách	lượt	1.140.000	2.204.000	2.380.000	3.000.000	3.300.000
2	Khách quốc tế	lượt	5.000	18.000	52.000	70.000	90.000
3	Khách nội địa	lượt	1.135.000	2.186.000	2.328.000	2.930.000	3.210.000
4	Doanh thu	tỷ đồng	1.700	3.200	3.900	4.800	5.400
5	Tỷ trọng khách quốc tế	%	0,44%	0,82%	2,18%	2,33%	2,73%
6	Tỷ trọng khách nội địa	%	99,56%	99,18%	97,82%	97,67%	97,27%

(Báo cáo Sở Du Lịch Quảng Trị Và Cục du lịch Quốc Gia Việt Nam)

Qua bảng số liệu có thể thấy ngành du lịch Quảng Trị đang phục hồi rất nhanh sau giai đoạn chịu ảnh hưởng của đại dịch Covid-19. Năm 2022, lượng khách đạt 1,7 triệu lượt, sang năm 2023 đã tăng lên 2,3 triệu lượt và đến năm 2024 ghi nhận mức tăng trưởng mạnh mẽ, đạt hơn 3 triệu lượt khách. Mặc dù lượng khách quốc tế chưa chiếm tỷ trọng lớn, nhưng xu hướng tăng qua từng năm cho thấy sức hấp dẫn của Quảng Trị đối với thị trường quốc tế đang được cải thiện. Sự gia tăng ổn định của khách nội địa tiếp tục là động lực chính đóng góp vào tăng trưởng chung của ngành du lịch tỉnh.

1.2.3 Hệ thống dịch vụ du lịch

- Hệ thống dịch vụ tham quan:

Hệ thống dịch vụ tham quan tại khu di tích Thành Cổ Quảng Trị ngày càng được chú trọng nhằm đáp ứng nhu cầu tìm hiểu lịch sử, tri ân và trải nghiệm văn hóa của du khách. Du khách khi đến Thành Cổ có thể tiếp cận dịch vụ thuyết minh trực tiếp từ đội ngũ hướng dẫn viên chuyên môn, được đào tạo bài bản về lịch sử chiến tranh 1972 và những giá trị nhân văn gắn với di tích. Bên cạnh hình thức thuyết minh truyền thống, hệ thống bảng thông tin, pano, biển chỉ dẫn trong khuôn viên được bố trí khoa học, giúp du khách tự khám phá nội dung lịch sử theo tuyến tham quan.

Không gian trưng bày tại Bảo tàng Thành Cổ với nhiều hình ảnh, tư liệu, hiện vật và mô hình sa bàn minh họa trận chiến 81 ngày đêm đã góp phần tạo chiều sâu kiến thức cho khách tham quan. Ngoài ra, các hoạt động lễ nghi như dâng hương, dâng hoa, lễ cầu siêu tri ân anh hùng liệt sĩ hay nghi thức thả hoa đăng trên sông Thạch Hãn cũng được tổ chức thường xuyên, đáp ứng nhu cầu du lịch tâm linh – tri ân của nhiều đoàn khách. Đây là nét đặc trưng quan trọng giúp dịch vụ tham quan tại di tích mang giá trị tinh thần và ý nghĩa lịch sử sâu sắc mà không phải điểm đến nào cũng có được.

- Hệ thống dịch vụ lưu trú:

Hệ thống dịch vụ lưu trú phục vụ du khách đến Thành Cổ chủ yếu nằm tại trung tâm thị xã Quảng Trị, ven Quốc lộ 1A và khu vực Đông Hà. Các cơ sở lưu trú khá đa dạng, từ nhà nghỉ, khách sạn 1–2 sao đến các khách sạn tiêu chuẩn 3–4 sao dành cho khách đoàn hoặc khách cao cấp hơn. Một số cơ sở đã chú trọng nâng cấp phòng ốc, cải thiện cơ sở vật chất, đảm bảo không gian yên tĩnh và sạch sẽ – phù hợp với mục đích chuyến đi mang tính lịch sử và tâm linh.

Ngoài các khách sạn truyền thống, một số homestay và nhà nghỉ cộng đồng tại khu vực Hải Lăng, Triệu Phong, Đông Hà được đầu tư theo hướng thân thiện, gần gũi, giúp du khách có thêm lựa chọn trải nghiệm văn hóa địa phương. Tuy nhiên, hệ thống

lưu trú chuyên biệt phục vụ tour về nguồn, tour tâm linh gắn với Thành Cổ vẫn chưa phát triển mạnh. Việc chưa có nhiều khách sạn cao cấp ngay gần khu vực di tích cũng khiến thời gian lưu trú của du khách chưa thực sự kéo dài.

- Hệ thống dịch vụ ăn uống:

Dịch vụ ăn uống quanh khu vực Thành Cổ Quảng Trị tương đối đa dạng nhưng chủ yếu theo hình thức bình dân. Các quán ăn phục vụ đặc sản địa phương như bánh bột lọc, bún hến, bún nghệ, bò khô lá trám... góp phần tạo điểm nhấn ẩm thực cho du khách. Một số nhà hàng lớn tại thị xã có khả năng phục vụ đoàn đông, đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm, phù hợp với các đoàn hành hương hoặc đoàn học sinh – sinh viên.

- Hệ thống dịch vụ mua sắm và quà lưu niệm:

Các dịch vụ mua sắm quanh khu vực di tích hiện còn ở quy mô nhỏ, chủ yếu là những gian hàng bán quà lưu niệm đơn giản như chuỗi hạt, tượng gỗ, sách lịch sử, sản phẩm thủ công, đặc sản địa phương (mè xừng, tinh dầu trầm, kẹo đậu...). Mặc dù những sản phẩm này phục vụ được nhu cầu cơ bản của du khách, nhưng tính độc đáo và sự liên kết với chủ đề lịch sử – tri ân còn hạn chế.

- Hệ thống dịch vụ hỗ trợ:

Dịch vụ hỗ trợ tại Thành Cổ được đầu tư khá bài bản trong những năm gần đây. Khuôn viên di tích được trồng mới cây xanh, lát lại đường đi bộ, bố trí ghế nghỉ chân, tạo nên không gian trang nghiêm, thoáng mát và thuận tiện cho du khách. Hệ thống nhà vệ sinh, trạm bảo vệ, bãi đỗ xe, biển hướng dẫn và khu vực tiếp đón được nâng cấp đồng bộ, đảm bảo tiêu chuẩn phục vụ khách đoàn lớn.

Ngoài ra, hệ thống an ninh được duy trì liên tục, đặc biệt trong các dịp lễ tưởng niệm, giúp đảm bảo an toàn và trật tự cho các hoạt động dâng hương, tưởng niệm. Tuy vậy, các dịch vụ hỗ trợ du lịch hiện đại như thuyết minh tự động bằng mã QR, ứng dụng thông tin di tích, bản đồ số, audio guide đa ngôn ngữ chưa được triển khai rộng rãi.

Việc thiếu công nghệ số trong giới thiệu di tích khiến trải nghiệm của khách quốc tế và khách trẻ chưa thực sự phong phú.

1.2.4. Quảng bá, xúc tiến và hợp tác phát triển

Hoạt động xúc tiến du lịch được thực hiện thông qua việc tham gia các hội chợ du lịch trong nước và quốc tế, tổ chức các chương trình kích cầu, roadshow quảng bá tại các tỉnh lớn, đồng thời phối hợp với doanh nghiệp lữ hành để giới thiệu các sản phẩm đặc trưng như tuyến du lịch DMZ, du lịch về nguồn, hành trình tri ân, tham quan biển Cửa Tùng – Cửa Việt, hay du lịch sinh thái rừng hồ. Các chương trình này giúp tăng sự kết nối giữa Quảng Trị với các thị trường khách trọng điểm trong nước như Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh, Huế, Đà Nẵng, và mở rộng cơ hội tiếp cận khách quốc tế thông qua các tổ chức đối tác, cơ quan ngoại giao hay các hiệp hội du lịch.

Song song đó, tỉnh Quảng Trị cũng coi trọng công tác hợp tác nhằm mở rộng không gian du lịch và nâng cao chất lượng sản phẩm. Sự hợp tác liên kết được triển khai với các địa phương trong khu vực như Quảng Bình, Thừa Thiên Huế, Đà Nẵng, nhằm xây dựng các tuyến du lịch liên vùng “Con đường di sản miền Trung”, “Du lịch DMZ”, “Hành lang kinh tế Đông – Tây”. Ngoài ra, tỉnh còn hợp tác với doanh nghiệp lữ hành lớn trong và ngoài nước, các đơn vị nghiên cứu, trường đại học, tổ chức quốc tế nhằm hỗ trợ công tác bảo tồn di tích chiến tranh, đào tạo nguồn nhân lực và phát triển sản phẩm trải nghiệm mới. Những mối liên kết này góp phần gia tăng sự đa dạng của sản phẩm du lịch, tạo điều kiện nâng cao chất lượng dịch vụ và mở rộng thị trường khách.

1.2.5 Quy hoạch và đầu tư du lịch

Quảng Trị trong quy hoạch phát triển du lịch đến năm 2025, định hướng 2030 xác định 03 vùng du lịch trọng điểm, tương ứng với đặc trưng tài nguyên tự nhiên – văn hoá – lịch sử của địa phương. Việc phân chia 3 vùng nhằm tạo nên chuỗi sản phẩm du lịch liên hoàn, thúc đẩy liên kết tuyến – điểm và định vị rõ vai trò của từng khu vực gồm:

- *Vùng ven biển phía Đông (Cửa Việt – Cửa Tùng – Cồn Cỏ)*

Vùng ven biển phía Đông là khu vực tạo ra bước chuyển quan trọng cho du lịch Quảng Trị khi hình thành các sản phẩm du lịch biển đảo đặc thù, nổi bật với bãi biển Cửa Việt, Cửa Tùng và hệ sinh thái biển đảo Cồn Cỏ. Việc đầu tư hạ tầng du lịch, phát triển dịch vụ nghỉ dưỡng, vui chơi giải trí, thể thao biển và các sự kiện du lịch đã góp phần mở rộng hình ảnh điểm đến, giúp Quảng Trị dần thoát khỏi sự phụ thuộc vào loại hình du lịch lịch sử truyền thống, đồng thời tạo ra thị trường khách mới và nâng cao năng lực cạnh tranh của tỉnh.

- *Vùng trung tâm đô thị Đông Hà*

Vùng trung tâm với đô thị Đông Hà giữ vai trò hạt nhân trong sự chuyển biến của du lịch Quảng Trị nhờ hệ thống hạ tầng giao thông, cơ sở lưu trú, thương mại – dịch vụ và tổ chức sự kiện ngày càng hoàn thiện. Sự phát triển mạnh của các dịch vụ MICE, ẩm thực và hoạt động đô thị đã thu hút du khách lưu trú dài ngày hơn, biến Đông Hà trở thành trung tâm phân phối và kết nối các tuyến du lịch trong toàn tỉnh. Nhờ vậy, mô hình du lịch Quảng Trị chuyển dịch từ dạng “tham quan ngắn hạn” sang “du lịch kết hợp tiêu dùng dịch vụ”, làm tăng hiệu quả kinh tế và góp phần thay đổi cấu trúc du lịch địa phương.

- *Vùng phía Tây – Hành lang Kinh tế Đông – Tây (Khe Sanh – Lao Bảo – đường 9)*

Vùng phía Tây với hệ thống di tích lịch sử – cách mạng gắn với sân bay Tà Con, Khe Sanh, tuyến đường 9 và không gian văn hóa của đồng bào Vân Kiều – Pa Kô là khu vực đóng vai trò nổi bật trong việc đa dạng hóa sản phẩm du lịch của Quảng Trị. Cùng với lợi thế của cửa khẩu quốc tế Lao Bảo và dòng khách quốc tế trên tuyến Hành lang Kinh tế Đông – Tây, khu vực này đã phát triển mạnh loại hình du lịch lịch sử, biên giới, văn hóa cộng đồng và trải nghiệm thiên nhiên. Sự phát triển của vùng phía Tây góp phần nâng tầm hình ảnh Quảng Trị như một điểm đến lịch sử – văn hóa đặc sắc

của miền Trung, đồng thời mở rộng phạm vi thị trường khách cả trong nước và quốc tế.

Ba vùng du lịch trọng điểm của tỉnh Quảng Trị được kỳ vọng sẽ trở thành nền tảng chiến lược thúc đẩy quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế, nâng cao vị thế điểm đến và hình thành thương hiệu du lịch đặc trưng của tỉnh trong giai đoạn tới, trở thành địa điểm đến hấp dẫn ngành du lịch Việt Nam.

1.3 Thực trạng hoạt động du lịch Quảng Trị

1.3.1. Công tác quản lý và quảng bá du lịch

Trong giai đoạn 2021 – 2025, công tác quản lý nhà nước về du lịch tỉnh Quảng Trị đã có nhiều chuyển biến tích cực nhưng vẫn tồn tại hạn chế cần được cải thiện. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch giữ vai trò cơ quan chủ trì, phối hợp với các địa phương trong công tác quy hoạch, quản lý tài nguyên du lịch và tổ chức các hoạt động hướng dẫn, kiểm tra hoạt động dịch vụ. Tỉnh đã ban hành nhiều văn bản quy hoạch, kế hoạch phát triển du lịch theo từng giai đoạn, đặc biệt chú trọng phát triển 3 vùng du lịch trọng điểm với định hướng rõ ràng về sản phẩm, hạ tầng và thu hút đầu tư.

Công tác bảo tồn và khai thác giá trị di tích lịch sử – cách mạng, trong đó có Thành Cổ Quảng Trị, được quan tâm thông qua các dự án trùng tu, nâng cấp cơ sở vật chất, chỉnh trang cảnh quan và ứng dụng công nghệ trong thuyết minh. Các hoạt động quản lý điểm đến như kiểm tra chất lượng dịch vụ lưu trú, quản lý hướng dẫn viên, quản lý giá niêm yết... được triển khai thường xuyên, góp phần tạo môi trường du lịch ổn định và an toàn cho du khách. Tuy nhiên, hạn chế chủ yếu là sự phối hợp giữa các ngành còn lỏng lẻo, một số địa phương chưa chủ động quản lý tài nguyên du lịch; cơ chế thu hút đầu tư còn chậm đổi mới; nhiều điểm du lịch vẫn thiếu đội ngũ quản lý chuyên nghiệp. Nguồn kinh phí dành cho quản lý và phát triển du lịch còn khiêm tốn, khiến nhiều dự án hạ tầng du lịch chưa được triển khai đồng bộ.

Hoạt động quảng bá và xúc tiến du lịch Quảng Trị trong những năm gần đây đã có bước tiến nhưng vẫn chưa đáp ứng yêu cầu phát triển trong bối cảnh cạnh tranh mạnh

giữa các địa phương trong khu vực. Tỉnh đã tổ chức nhiều chương trình quảng bá tại các hội chợ du lịch trong nước như VITM Hà Nội, ITE HCMC; đồng thời đẩy mạnh liên kết với các điểm đến trong vùng Bắc Trung Bộ như Thừa Thiên Huế, Quảng Bình, Đà Nẵng để xây dựng tour liên tuyến.

Công tác truyền thông hình ảnh tỉnh được thực hiện qua website du lịch, cổng thông tin điện tử, các trang mạng xã hội và một số video giới thiệu. Các sự kiện văn hóa – du lịch như Lễ hội Thống nhất non sông, kỷ niệm 50 năm Chiến dịch Trị – Thiên, Giải đua thuyền truyền thống, các hoạt động về nguồn... góp phần quảng bá các giá trị lịch sử – tâm linh đặc sắc của địa phương

1.3.2. Cơ sở hạ tầng và vật chất kỹ thuật du lịch

- Cơ sở hạ tầng

Theo Đề án “*Phát triển du lịch Quảng Trị giai đoạn 2021–2025, tầm nhìn đến năm 2030*”, tỉnh Quảng Trị đã chú trọng đầu tư hoàn thiện hệ thống hạ tầng giao thông nhằm tăng khả năng tiếp cận các khu, điểm du lịch trọng điểm của tỉnh. Nhiều tuyến giao thông huyết mạch như Quốc lộ 1A, Quốc lộ 9, đường Hồ Chí Minh, đường ven biển Cửa Việt – Cửa Tùng – Vĩnh Thái được nâng cấp, mở rộng, giúp kết nối thuận lợi giữa trung tâm Đông Hà với các vùng du lịch biển, du lịch lịch sử và du lịch cộng đồng miền núi.

Hệ thống giao thông kết nối các di tích lịch sử quan trọng như Thành Cổ Quảng Trị, Đồi bờ Hiền Lương – Bến Hải, Nghĩa trang Trường Sơn, Địa đạo Vịnh Mốc... được đầu tư đồng bộ hơn, đáp ứng nhu cầu tham quan ngày càng tăng của du khách. Tuyến đường ven biển hoàn thành đã rút ngắn thời gian di chuyển đến các bãi tắm đẹp của tỉnh, đồng thời mở ra dư địa phát triển đô thị du lịch ven biển trong tương lai.

- Vật chất kỹ thuật du lịch

Tính đến năm gần đây, hệ thống cơ sở lưu trú du lịch trên địa bàn tỉnh có khoảng hơn 200 cơ sở, trong đó có khách sạn 3–4 sao tại khu vực TP. Đông Hà và các khu du lịch

biển. Cơ sở lưu trú tại hai huyện Vĩnh Linh và Gio Linh khá phát triển, với các khách sạn, nhà nghỉ, homestay phục vụ du khách tham quan các di tích cách mạng và du lịch biển. Một số khu nghỉ dưỡng mới tại Cửa Việt và Cửa Tùng đang được đầu tư theo hướng tiêu chuẩn cao, góp phần đa dạng hóa loại hình lưu trú.

Ngoài ra, hệ thống nhà hàng, cơ sở phục vụ ăn uống trên địa bàn toàn tỉnh có sự tăng trưởng, tập trung nhiều tại Đông Hà, Cửa Việt, Cửa Tùng và dọc Quốc lộ 9. Tại các điểm du lịch lớn như Thành Cổ Quảng Trị, Vịnh Mốc, Hiền Lương – Bến Hải đã có các dịch vụ phụ trợ như quây thông tin, khu vực nghỉ chân, bãi đỗ xe, song một số điểm du lịch cộng đồng vẫn còn thiếu cơ sở vật chất đạt chuẩn phục vụ khách.

Về phương tiện hiện có nhiều đơn vị kinh doanh vận tải khách phục vụ hoạt động tham quan, trong đó số lượng xe du lịch từ 7 đến 45 chỗ tương đối đầy đủ, đáp ứng nhu cầu của các đoàn khách lớn nhỏ. Tuyến vận tải đường thủy ra đảo Cồn Cỏ có đội tàu cao tốc chuyên chở khách du lịch với tần suất ổn định, góp phần nâng cao trải nghiệm và đảm bảo an toàn cho du khách. Bên cạnh đó, các phương tiện vận chuyển nhỏ lẻ như xe điện, taxi, xe máy cho thuê cũng phát triển mạnh tại khu vực TP. Đông Hà và các vùng biển.

1.3.3. Sản phẩm du lịch đặc trưng của Quảng Trị

- Nhóm sản phẩm du lịch tham quan:

Tham quan hệ thống di tích lịch sử cách mạng tiêu biểu của tỉnh như Thành Cổ Quảng Trị – trung tâm của 81 ngày đêm khốc liệt năm 1972; Tham quan Khu di tích Đồi bờ Hiền Lương – Bến Hải gắn với giới tuyến quân sự tạm thời trong Hiệp định Genève; Tham quan địa đạo Vịnh Mốc – công trình quân sự độc đáo trong lòng đất; Tham quan Nghĩa trang Liệt sĩ Trường Sơn và Đường 9 – nơi yên nghỉ của hàng vạn chiến sĩ hy sinh trong kháng chiến chống Mỹ; Tham quan các bảo tàng, nhà trưng bày truyền thống về chiến dịch Quảng Trị 1972; Tham quan các điểm văn hóa – lịch sử khác như nhà lưu niệm Lê Duẩn, làng cổ Tân Mỹ, tháp Chăm Trà Liên... Bên cạnh đó là các

tour tham quan cảnh quan tự nhiên như khu vực biển Cửa Tùng – Cửa Việt, đảo Cồn Cỏ, sông Thạch Hãn, thác Trắng – thác Tà Puồng, suối nước nóng Klu ở Đakrông...

- Nhóm sản phẩm du lịch sinh thái:

Trải nghiệm sinh thái rừng với các hoạt động trekking tại Khu bảo tồn thiên nhiên Bắc Hướng Hóa, khám phá hệ động thực vật đa dạng, khí hậu mát mẻ vùng cao; Tham quan các hệ sinh thái ven biển tại Cửa Tùng, Cửa Việt kết hợp ngắm bình minh, hoàng hôn trên biển; Trải nghiệm thiên nhiên nguyên sơ tại đảo Cồn Cỏ với rừng nguyên sinh, bãi đá núi lửa, bãi biển cát trắng; Lặn ngắm san hô và khám phá hệ sinh thái biển tại Cồn Cỏ; Tham quan các thác, suối tự nhiên như Tà Puồng, Trắng, Rào Quán – nơi còn giữ được vẻ đẹp nguyên bản của núi rừng miền Tây Quảng Trị.

- Nhóm sản phẩm du lịch cộng đồng:

Tham quan, trải nghiệm văn hóa cộng đồng người Vân Kiều – Pa Kô tại Hướng Hóa và Đakrông; Trải nghiệm nghề thủ công truyền thống như dệt thổ cẩm, đan lát, chế tác nhạc cụ; Thưởng thức ẩm thực địa phương với các món đặc trưng như cơm lam, thịt nướng ống, rượu cần; Tham gia lễ hội Ariêu Ping, lễ hội mừng lúa mới, lễ hội cầu mùa; Trải nghiệm sinh hoạt nhà sàn; Tìm hiểu đời sống lao động, sản xuất của người dân địa phương gắn với rừng và nương rẫy; Tham gia các hoạt động nông nghiệp theo mùa tại các làng sản xuất rau sạch, làng nghề truyền thống.

- Nhóm sản phẩm du lịch tâm linh:

Tham quan hành trình về nguồn dọc theo dòng Thạch Hãn gắn với các hoạt động tri ân, thả hoa đăng tưởng niệm; Tham quan hệ thống nghĩa trang liệt sĩ, đền tưởng niệm chiến sĩ tại Thành Cổ, Đường 9, Trường Sơn; Tham quan chùa Long An, chùa Sắc Tứ Tịnh Quang, đền thờ Bác Hồ ở Vĩnh Linh; Trải nghiệm không gian văn hóa – tâm linh trong các lễ hội tưởng niệm anh hùng liệt sĩ; Các tour du lịch tâm linh kết hợp giáo dục lịch sử cho học sinh, sinh viên và du khách.

- *Nhóm sản phẩm du lịch biển – đảo:*

Tắm biển, nghỉ dưỡng tại Cửa Tùng – Cửa Việt; Trải nghiệm ven biển kết hợp thể thao như moto nước, dù lượn, chèo SUP; Du lịch đảo Côn Cỏ với các hoạt động lặn biển, tham quan rừng nguyên sinh, khám phá hang san hô và các bãi đá núi lửa; Tham quan làng nghề cá, thưởng thức hải sản tươi sống tại cảng Cửa Việt và các khu vực ven biển.

- *Nhóm sản phẩm du lịch thể thao – mạo hiểm:*

Trekking tại các cung đường núi Hướng Hóa – Đakrông; Khám phá hang động Tà Puồng với các trải nghiệm leo dây, đi bộ xuyên hang; Đạp xe xuyên rừng Bắc Hướng Hóa; Chạy trail qua các cung đường ven sông, rừng núi; Trải nghiệm chèo Kayak trên sông Thạch Hãn và sông Hiếu; Các hoạt động thể thao biển tại Cửa Việt, Cửa Tùng và Côn Cỏ.

1.3.4. Số lượng khách và doanh thu du lịch

Trong giai đoạn 2021 – 2025 (*theo Báo Quảng Trị*) lượng khách du lịch đến Quảng Trị có xu hướng tăng trở lại sau giai đoạn gián đoạn bởi dịch Covid-19. Năm 2021, toàn tỉnh ước đón khoảng 1,1 triệu lượt khách, trong đó khách nội địa chiếm đa số với gần 1,05 triệu lượt, khách quốc tế đạt khoảng 50 nghìn lượt. Mặc dù còn thấp so với các năm trước, nhưng đây là mức phục hồi tích cực trong bối cảnh điều kiện du lịch còn nhiều hạn chế.

Sang năm 2022, lượng khách đến Quảng Trị tăng mạnh, ước đạt 2,2 triệu lượt, tăng hơn 95% so với năm 2021 nhờ hoạt động mở cửa du lịch toàn quốc. Trong tổng số khách, khách quốc tế đạt khoảng 75 nghìn lượt, tăng 50% so với năm 2021; khách nội địa đạt khoảng 2,125 triệu lượt. Doanh thu du lịch toàn tỉnh năm 2022 ước đạt 1.950 tỷ đồng, tăng gần 100% so với năm trước.

Năm 2023 tiếp tục ghi nhận sự tăng trưởng, toàn tỉnh đón khoảng 2,6 triệu lượt khách, trong đó khoảng 90 nghìn lượt khách quốc tế, tăng hơn 20% so với năm 2022; khách

nội địa đạt khoảng 2,51 triệu lượt. Doanh thu du lịch ước đạt 2.700 tỷ đồng, đạt 82% so với kế hoạch năm. Đây là mức tăng trưởng khá ổn định khi phần lớn du khách tập trung vào các điểm du lịch lịch sử – tâm linh như Thành Cổ Quảng Trị, Đồi bờ Hiền Lương – Bến Hải, Nghĩa trang Trường Sơn, địa đạo Vịnh Mốc và du lịch biển Cửa Việt – Cửa Tùng.

Đến năm 2024, lượng khách du lịch đạt khoảng 3 triệu lượt, trong đó khách quốc tế ước đạt 120 nghìn lượt, khách nội địa đạt 2,88 triệu lượt. Tổng doanh thu du lịch toàn tỉnh ước đạt 3.250 tỷ đồng, tăng 20% so với năm 2023. Sự tăng trưởng này nhờ vào việc tổ chức nhiều sự kiện văn hóa – du lịch, đặc biệt là các hoạt động tri ân tại Thành Cổ và các chương trình kích cầu du lịch biển.

Theo ước tính sơ bộ năm 2025, lượng khách du lịch đến Quảng Trị dự kiến đạt khoảng 3,3 triệu lượt, tăng khoảng 10% so với năm 2024. Trong đó, khách quốc tế đạt khoảng 140 nghìn lượt, khách nội địa đạt gần 3,16 triệu lượt. Doanh thu từ các hoạt động du lịch và dịch vụ lưu trú – ăn uống ước đạt 3.600 tỷ đồng, đạt hơn 85% kế hoạch năm. Đây là mức tăng trưởng ổn định, phản ánh nỗ lực của tỉnh trong việc nâng cấp hạ tầng, đa dạng hóa sản phẩm và quảng bá mạnh mẽ hình ảnh điểm đến “Quảng Trị – Ký ức tri ân, hành trình trải nghiệm”.

1.4. Đánh giá chung

Có thể nói, du lịch Quảng Trị trong những năm gần đây đang có sự chuyển mình theo hướng tích cực, từng bước khẳng định vị trí là điểm đến đặc thù của vùng Bắc Trung Bộ với thế mạnh nổi bật về du lịch lịch sử, tâm linh và hoài niệm chiến trường xưa. Hệ thống di tích dày đặc gắn với các sự kiện trọng đại của dân tộc như Thành Cổ Quảng Trị, Đồi bờ Hiền Lương – Bến Hải, địa đạo Vịnh Mốc, Nghĩa trang Trường Sơn... tiếp tục được gìn giữ, tôn tạo, trở thành nền tảng quan trọng để tỉnh phát triển các sản phẩm du lịch chuyên đề. Cùng với đó, du lịch biển đảo tại Cửa Việt – Cửa Tùng – Cồn Cỏ đang dần khởi sắc, tạo nên sự đa dạng hóa sản phẩm, góp phần vào tăng trưởng doanh thu và thu hút khách.

Tuy nhiên, trong một số lĩnh vực, du lịch Quảng Trị vẫn còn bộc lộ những hạn chế nhất định. Cơ sở hạ tầng du lịch và dịch vụ phụ trợ chưa thật sự đồng bộ; chất lượng sản phẩm du lịch còn phụ thuộc vào yếu tố tự nhiên và giá trị di tích có sẵn; sự liên kết giữa các điểm đến chưa đủ mạnh để hình thành chuỗi sản phẩm có tính cạnh tranh cao. Công tác quảng bá – xúc tiến mặc dù có cải thiện nhưng vẫn chưa tạo được sự lan tỏa rộng rãi, đặc biệt là đối với thị trường khách quốc tế.

Hy vọng trong thời gian tới, Quảng Trị sẽ tiếp tục khai thác hiệu quả tiềm năng du lịch lịch sử – tâm linh, nâng cao chất lượng dịch vụ, hoàn thiện hạ tầng và đẩy mạnh các hoạt động xúc tiến, hướng đến mục tiêu đưa du lịch trở thành ngành kinh tế quan trọng của tỉnh.

1.4.1. Nguyên nhân, hạn chế

- Nguyên nhân chủ quan:

Nhận thức của một bộ phận người dân và doanh nghiệp về vai trò của phát triển du lịch còn chưa đồng đều. Công tác quản lý và điều hành ở một số lĩnh vực còn thiếu tính linh hoạt, thiếu sự liên kết giữa các cơ quan liên quan. Các chính sách đầu tư vào du lịch, đặc biệt là chính sách thu hút doanh nghiệp đầu tư hạ tầng và dịch vụ vẫn chưa thật sự hấp dẫn. Một số dự án phát triển sản phẩm du lịch mới còn chậm triển khai, dẫn đến chưa tạo được đột phá đáng kể trong cơ cấu sản phẩm của tỉnh. Công tác đào tạo nguồn nhân lực du lịch chưa đáp ứng kịp nhu cầu tăng trưởng khách, đặc biệt là nguồn nhân lực chất lượng cao cho các dịch vụ lưu trú, hướng dẫn và vận hành điểm đến.

- Nguyên nhân khách quan:

Tình hình kinh tế – chính trị thế giới còn diễn biến phức tạp, nhu cầu đi lại giữa các nước có thời điểm bị hạn chế, làm giảm lượng khách quốc tế đến Việt Nam nói chung và đến Quảng Trị nói riêng. Bên cạnh đó, do đặc thù là địa phương có nhiều điểm du lịch lịch sử – tâm linh, lượng khách của Quảng Trị phụ thuộc lớn vào mùa vụ, thường

tăng cao vào các dịp lễ, tưởng niệm, dẫn đến tính ổn định theo năm chưa cao. Ngoài ra, điều kiện thời tiết khắc nghiệt, đặc biệt là mưa bão kéo dài vào cuối năm, gây ảnh hưởng đến hoạt động tham quan tại các khu vực ven biển và vùng núi phía Tây của tỉnh.

- Hạn chế:

Bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động du lịch tại Thành cổ Quảng Trị vẫn tồn tại nhiều hạn chế nhất định. Trước hết, cơ sở hạ tầng tại khu di tích chưa thật sự đồng bộ; một số hạng mục đã xuống cấp, hệ thống biển chỉ dẫn, bãi đỗ xe và các công trình phụ trợ còn thiếu và chưa đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng của du khách.

Sản phẩm du lịch còn đơn điệu, chủ yếu tập trung vào tham quan – dâng hương, thiếu các hoạt động trải nghiệm mang tính tương tác, các chương trình tái hiện lịch sử hay ứng dụng công nghệ hiện đại phục vụ thuyết minh. Bên cạnh đó, chất lượng nguồn nhân lực du lịch chưa cao, đội ngũ hướng dẫn viên tại điểm còn hạn chế về kiến thức chuyên sâu, trong khi các dịch vụ du lịch hỗ trợ xung quanh như lưu trú, ăn uống, mua sắm vẫn còn ít và chưa tạo được sức hấp dẫn.

Công tác quảng bá cũng chưa được chú trọng đúng mức; hình ảnh và giá trị của Thành cổ trên các nền tảng truyền thông chưa thật sự nổi bật, dẫn đến phạm vi tiếp cận khách còn hạn chế. Những yếu tố này đã phần nào ảnh hưởng đến khả năng khai thác hiệu quả giá trị lịch sử – tâm linh của di tích và chưa tương xứng với tiềm năng vốn có.

1.4.2. Biện pháp khắc phục

Để khắc phục những hạn chế và nâng cao hiệu quả phát huy giá trị di tích Thành cổ Quảng Trị trong phát triển du lịch lịch sử – tâm linh, cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp thiết thực. Trước hết, tỉnh cần tăng cường đầu tư hoàn thiện cơ sở hạ tầng và các hạng mục phụ trợ tại khu di tích như hệ thống đường nội bộ, bãi đỗ xe, không gian xanh, nhà vệ sinh đạt chuẩn và hệ thống biển chỉ dẫn đa ngôn ngữ nhằm cải thiện trải nghiệm của du khách.

Song song với đó, cần đa dạng hóa sản phẩm du lịch bằng việc xây dựng các chương trình trải nghiệm tương tác, ứng dụng công nghệ thực tế ảo – thực tế tăng cường trong thuyết minh, tổ chức hoạt động tái hiện lịch sử và phát triển các tour chuyên đề về chiến tranh, kỷ ức và tri ân. Bên cạnh đó, công tác đào tạo nguồn nhân lực phải được chú trọng hơn thông qua bồi dưỡng kiến thức lịch sử, kỹ năng thuyết minh, nghiệp vụ phục vụ khách cho đội ngũ cán bộ và hướng dẫn viên tại di tích. Việc liên kết với doanh nghiệp lữ hành, cơ sở lưu trú và dịch vụ xung quanh cũng cần được tăng cường để hình thành chuỗi dịch vụ đồng bộ, nâng cao chất lượng phục vụ.

Ngoài ra, hoạt động quảng bá phải được đổi mới theo hướng hiện đại, đẩy mạnh truyền thông số, xây dựng hình ảnh nhận diện thống nhất và tổ chức các sự kiện văn hóa – tri ân quy mô nhằm lan tỏa giá trị thiêng liêng của Thành cổ đến du khách trong và ngoài nước. Khi các biện pháp này được triển khai đồng bộ, Thành cổ Quảng Trị sẽ có điều kiện phát huy tốt hơn giá trị lịch sử, tâm linh và trở thành điểm đến tiêu biểu của du lịch miền Trung.

1.5. Tiểu kết

Chương 1 của khóa luận đã trình bày tổng quan về tiềm năng, giá trị và thực trạng phát triển du lịch Quảng Trị trong những năm gần đây.

Với lợi thế nổi bật về tài nguyên lịch sử – cách mạng, tiêu biểu như Thành Cổ Quảng Trị, Địa đạo Vịnh Mốc, đôi bờ Hiền Lương – Bến Hải, cùng với hệ thống tài nguyên tự nhiên và nhân văn đa dạng, tinh sở hữu nền tảng quan trọng để hình thành các sản phẩm du lịch đặc trưng mang đậm dấu ấn “đất lửa anh hùng”.

Công tác quản lý, quảng bá và định hướng phát triển của địa phương đã từng bước được triển khai, tạo sự chuyển biến rõ rệt trong nhận thức và vị thế của du lịch trong nền kinh tế tỉnh.

Những nội dung trên là cơ sở để tác giả xem xét các yếu tố ảnh hưởng từ đó đưa ra những điều kiện khai thác thực trạng hoạt động du lịch tại khu di tích Thành cổ Quảng Trị trong phát triển du lịch, lịch sử và tâm linh, được trình bày ở chương 2 của khóa luận.

CHƯƠNG 2

PHÂN TÍCH THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TẠI KHU DI TÍCH THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ

2.1 Tổng quan về vị trí, lịch sử của Thành Cổ Quảng Trị

2.1.1. Tổng quan về Thành Cổ Quảng Trị

Thành Cổ Quảng Trị là một di tích lịch sử – văn hóa đặc biệt quan trọng, gắn liền với cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của dân tộc Việt Nam. Di tích không chỉ là một công trình quân sự được xây dựng từ thời nhà Nguyễn mà còn là không gian lưu giữ những giá trị to lớn về lịch sử, văn hóa và tâm linh. Trải qua thời gian và đặc biệt là cuộc chiến đấu 81 ngày đêm mùa hè năm 1972, Thành Cổ đã trở thành biểu tượng thiêng liêng của tinh thần yêu nước, ý chí kiên cường và sự hy sinh to lớn của quân và dân ta.

Trong bối cảnh hiện nay, Thành Cổ Quảng Trị không chỉ mang ý nghĩa là một chứng tích lịch sử mà còn là điểm đến quan trọng trong loại hình du lịch lịch sử – tâm linh. Di tích là nơi tổ chức các hoạt động tưởng niệm, tri ân các anh hùng liệt sĩ, đồng thời phục vụ nhu cầu tham quan, tìm hiểu lịch sử của du khách trong và ngoài nước. Với những giá trị đặc thù đó, Thành Cổ Quảng Trị giữ vai trò trung tâm trong hệ thống các điểm du lịch lịch sử của tỉnh Quảng Trị.

2.1.2. Vị trí địa lý

Thành cổ Quảng Trị nằm tại trung tâm thị xã Quảng Trị, tỉnh Quảng Trị, một khu vực có vị trí địa lý đặc biệt quan trọng trong dải đất miền Trung Việt Nam. Thị xã Quảng Trị nằm ở phía Nam của tỉnh Quảng Trị, gần sông Thạch Hãn – con sông gắn liền với nhiều sự kiện lịch sử quan trọng trong các cuộc kháng chiến bảo vệ Tổ quốc.

Về mặt không gian, Thành cổ Quảng Trị tọa lạc tại vị trí thuận lợi trong hệ thống giao thông của khu vực, kết nối với các trục đường chính, tạo điều kiện thuận lợi cho việc di chuyển, tham quan và tổ chức các hoạt động du lịch. Vị trí trung tâm này giúp

Thành cổ trở thành điểm nhấn quan trọng trong tổng thể không gian đô thị của thị xã Quảng Trị, đồng thời là nơi quy tụ các hoạt động văn hoá, tưởng niệm và giáo dục truyền thống.

Không chỉ có ý nghĩa về mặt địa lý, vị trí của Thành cổ Quảng Trị còn mang giá trị chiến lược về quân sự và lịch sử. Trong quá khứ, đây là khu vực then chốt trong việc kiểm soát và bảo vệ vùng đất Bắc Trung Bộ, đặc biệt trong giai đoạn chiến tranh khi Quảng Trị trở thành địa bàn trọng điểm, chịu nhiều ảnh hưởng của các cuộc giao tranh ác liệt. Ngày nay, vị trí trung tâm của Thành cổ góp phần quan trọng trong việc phát huy giá trị di tích, phục vụ phát triển du lịch văn hoá – tâm linh của địa phương.

2.1.3. Thành Cổ Quảng Trị trong lịch sử Việt Nam

Trong tiến trình lịch sử Việt Nam, Thành cổ Quảng Trị giữ một vai trò đặc biệt quan trọng cả về quân sự, chính trị và tinh thần dân tộc. Ngay từ khi được xây dựng dưới triều Nguyễn, Thành cổ đã là trung tâm hành chính – quân sự của tỉnh Quảng Trị, góp phần bảo vệ an ninh khu vực Bắc Trung Bộ và giữ vị trí then chốt trong hệ thống phòng thủ hướng Bắc của kinh đô Huế.

Bước sang thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, vai trò của Thành cổ Quảng Trị ngày càng được khẳng định rõ nét. Đặc biệt, trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, Quảng Trị trở thành địa bàn chiến lược quan trọng do nằm gần vĩ tuyến 17 – giới tuyến quân sự tạm thời sau Hiệp định Genève năm 1954. Trong bối cảnh đó, Thành cổ Quảng Trị đã trở thành điểm nóng quân sự, nơi diễn ra những trận chiến ác liệt, mang tính quyết định về mặt chiến lược và chính trị.

Đỉnh cao của vai trò lịch sử này chính là trận chiến 81 ngày đêm năm 1972, khi Thành cổ trở thành biểu tượng của ý chí kiên cường, tinh thần chiến đấu quả cảm và sự hy sinh to lớn của quân và dân ta. Hàng nghìn cán bộ, chiến sĩ đã anh dũng ngã xuống để bảo vệ từng tấc đất của Thành cổ, góp phần làm nên thắng lợi chung của dân tộc trong cuộc kháng chiến chống Mỹ.

Sau khi đất nước thống nhất, Thành cổ Quảng Trị không chỉ được nhìn nhận như một công trình kiến trúc lịch sử mà còn trở thành biểu tượng thiêng liêng của lòng yêu nước và tinh thần bất khuất của dân tộc Việt Nam. Ngày nay, Thành cổ giữ vai trò là di tích lịch sử quốc gia đặc biệt, nơi giáo dục truyền thống cách mạng cho các thế hệ, đồng thời góp phần quan trọng trong việc bảo tồn ký ức lịch sử và phát triển du lịch văn hoá – tâm linh của đất nước.

2.2. Lịch sử hình thành và phát triển của Thành Cổ Quảng Trị.

2.2.1 Quá trình xây dựng ban đầu (1809-1837)

Thành cổ Quảng Trị được xây dựng vào năm 1809, dưới triều vua Gia Long, trong bối cảnh triều Nguyễn vừa được thành lập và đang từng bước củng cố bộ máy quản lý hành chính, quân sự trên phạm vi cả nước. Ban đầu, thành được xây dựng bằng đất, mang chức năng chủ yếu là trung tâm hành chính – quân sự của dinh Quảng Trị, nhằm kiểm soát và bảo vệ khu vực Bắc Trung Bộ.

Sau hơn 20 năm, dưới triều Vua Minh Mạng, Thành Quảng Trị được mở rộng và nâng cấp. Năm 1833, nhà vua chỉ dụ cho “xây đắp tỉnh thành thực mong bền vững muôn đời”, giao cho Tuần phủ Nguyễn Tú cùng các quan quân giám sát. Thành được mở rộng thêm ba phía, biến từ hình chữ nhật sang gần như hình vuông, đồng thời đào mới hệ thống hào nước nối thẳng ra sông Thạch Hãn.

Điểm nhấn lớn nhất đến vào năm 1837. Minh Mạng cho lệnh kiên cố hóa toàn bộ thành bằng gạch. 4.000 dân binh địa phương được huy động, gạch, vôi hào, mật mía đều tận dụng từ nguồn tại chỗ. Đá xây cổng được chở từ nơi khác về. Nhà vua còn đích thân ra Quảng Trị giám sát, ban thêm tiền gạo để dân phu không kiệt sức giữa mùa nắng gắt. Chỉ trong vòng hai tháng, công trình hoàn tất – một tốc độ hiếm có trong thời phong kiến.

Thành Quảng Trị được thiết kế theo lối Vauban – kiểu thành phòng thủ xuất hiện ở châu Âu từ thế kỷ XVII. Tổng thể thành có dạng hình vuông, chu vi khoảng hơn 2km,

diện tích gần 19ha. Tường thành xây gạch bên ngoài, đất đắp bên trong, cao hơn 4m, dày từ 1 - 3 m.

Bốn góc thành là 4 pháo đài hình thoi, nhô ra như những “góc bầu”, cho phép bao quát và kiểm soát toàn bộ tường thành. 4 mặt thành mở 4 cửa: Nam môn (cửa Tiền), Bắc môn (cửa Hậu), Đông môn (cửa Tả), Tây môn (cửa Hữu). Trước mỗi cửa đều có cầu vòm bắc qua hào nước sâu 3m, rộng tới 8 trượng. Hệ thống hào này thông ra sông Thạch Hãn, vừa phòng thủ, vừa điều tiết nước.

Trên tường thành, những “pháo nhãn” được chừa sẵn để đặt súng. Mặt ngoài tường xây nghiêng, lớp gạch xếp giạt cấp để ngăn leo trèo. Mặt trong dựng đứng, thuận lợi cho binh sĩ cơ động. Dưới chân thành còn có kho chứa vũ khí.

Bên trong thành là nơi đặt bộ máy cai trị của tỉnh Quảng Trị. Nổi bật nhất là hành cung – nơi vua nghỉ khi tuần du. Công trình theo kiểu nhà rường, mái ngói âm dương, cột sơn son thếp vàng. Trước Hành cung là Kỳ đài với cột cờ cao hơn 21m – biểu tượng quyền lực và niềm kiêu hãnh.

Xung quanh là hệ thống dinh thự của các quan lại: Tuần phủ, Án sát, Bố chính, Lãnh binh; nhà kiểm học, trại quân, nhà kho, nhà giam. Tất cả đều theo mô thức kiến trúc gỗ - ngói truyền thống, bổ sung bằng tường gạch vững chắc.

Trong gần 28 năm xây dựng, Thành Quảng Trị đã trải qua 3 giai đoạn: thành đất thời Gia Long, mở rộng thời Minh Mạng, và kiên cố hóa bằng gạch năm 1837. Kể từ đó, suốt 135 năm, tòa thành là trung tâm hành chính – chính trị của một tỉnh giáp kinh kỳ, đồng thời là công trình phòng thủ quan trọng.

2.2.2 Thành Cổ Quảng Trị từ năm 1837 đến nay

Từ khi hoàn thành vào năm 1837 đến đầu thế kỷ XX, diện mạo Thành Quảng Trị vẫn được giữ y nguyên không thay đổi nhiều. Nhưng với nhiều biến động lịch sử công năng bên trong liên tục bị biến chuyển.

Thời Pháp thuộc (1883-1945) nơi đây trở thành trung tâm hành chính – quân sự của chính quyền bảo hộ. Ngoài hành cung và dinh thự cũ, người Pháp xây thêm nhà tù, đồn cảnh sát, kho vũ khí, trạm xá, bưu điện...

Đến thời chính quyền Sài Gòn (1954 – 1972), thành được đổi tên thành Dinh Công Tráng, biến thành doanh trại quân sự với nhà lính, sân vận động, nhà giam mở rộng. Các công trình gỗ - ngói xưa hầu hết bị phá hủy bởi thời gian và chiến tranh.

Sau những thăng trầm, thay đổi – đặc biệt là trận chiến 81 ngày đêm khốc liệt năm 1972, Thành Cổ Quảng Trị chỉ còn là những bức tường thành loang lổ vết đạn.

Từ sau năm (1972 -2025) Thành Cổ Quảng Trị đã được tái dựng lại với bốn cửa chính: *Đài tưởng niệm hình bát giác (81 bậc thang)* – tượng trưng cho 81 ngày đêm chiến đấu, *Bảo tàng Thành cổ phía Tây Nam* - trưng bày hiện vật chiến tranh, Tháp chuông cao gần 9 tầng, cao gần 15m, Công viên, Quảng trường nằm tại phía Tây thành, nối với bờ sông Thạch Hãn.

2.2.3. Các giai đoạn lịch sử quan trọng

- ***Thời Nguyễn (1809 - 1945)***

- Khởi công năm 1809 dưới thời vua Gia Long, hoàn thiện bằng gạch năm 1837 dưới thời Minh Mạng theo kiến trúc Vauban.
- Vai trò là trung tâm hành chính của tỉnh Quảng Trị, vừa là thành lũy quân sự quan trọng, có hào nước, tường thành kiên cố và 4 cửa chính.

- ***Thời Pháp thuộc (1885 - 1945)***

Tiếp tục là trung tâm đầu não cai trị, người Pháp xây thêm nhà lao trong thành để giam giữ, tra tấn các chiến sĩ cách mạng.

- ***Thời kháng chiến chống Mỹ (1954 - 1975)***

- *Chiến dịch Xuân-Hè 1972*: Thành cổ trở thành tâm điểm của cuộc chiến ác liệt khi Quân Giải phóng tấn công, giải phóng tỉnh Quảng Trị.

- *Trận chiến 81 ngày đêm (28/6 - 16/9/1972)*: Quân và dân ta kiên cường chiến đấu bảo vệ thành trước các cuộc phản công của quân Mỹ-Ngụy. Hơn 328.000 tấn bom đạn dội xuống, gần như san phẳng thành, biến nơi đây thành "cõi xay thịt" và "nghĩa trang không bia mộ".
- *Ý nghĩa*: Trận chiến tạo thế và lực quyết định cho Hội nghị Paris, góp phần thống nhất đất nước.

- **Hiện nay (Sau 1975)**

- *Tôn tạo*: Thành cổ được tôn tạo, phục chế các cổng, tường thành, xây dựng tháp chuông, đài tưởng niệm và bảo tàng.
- *Di tích*: Là di tích lịch sử quốc gia đặc biệt, biểu tượng cho lòng yêu nước, tinh thần bất khuất và sự hy sinh của dân tộc,

2.3. Đặc điểm kiến trúc và không gian văn hóa

2.3.1. Quy mô và cấu trúc Thành Cổ Quảng Trị

Thành cổ Quảng Trị được xây dựng theo kiểu thành quân sự Vauban, phổ biến trong hệ thống phòng thủ của triều Nguyễn vào thế kỷ XIX. Tổng thể công trình có hình vuông, mỗi cạnh dài khoảng 500 mét, với chu vi gần 2.000 mét, tạo nên một không gian khép kín, kiên cố và có tính phòng thủ cao.

Tường thành được xây bằng gạch nung, có độ dày và chiều cao lớn, đủ khả năng chống chịu các hình thức tấn công quân sự đương thời. Bốn góc thành được thiết kế nhô ra, giúp mở rộng tầm quan sát và tạo thuận lợi cho việc phòng thủ. Bên trong thành là không gian từng được sử dụng làm trung tâm hành chính, quân sự, bao gồm các khu làm việc của quan lại, kho tàng, doanh trại và các công trình phục vụ hoạt động quản lý của tỉnh Quảng Trị thời phong kiến.

Trải qua thời gian dài và đặc biệt là sự tàn phá khốc liệt của chiến tranh, nhiều hạng mục kiến trúc trong Thành cổ đã bị hư hỏng nặng. Tuy nhiên, dấu tích của cấu trúc

ban đầu vẫn còn được bảo tồn, góp phần thể hiện rõ nét giá trị lịch sử và kiến trúc quân sự của công trình.

2.3.2. *Lược đồ khu di tích Thành Cổ Quảng Trị*

Dưới đây là lược đồ khái quát Khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị, thể hiện các hạng mục tiêu biểu và hệ thống không gian chức năng trong khu di tích.

Hình ảnh lược đồ Khu Di Tích Lịch Sử Thành Cổ Quảng Trị (nguồn st. Internet)

2.3.2. **Hào thành, cổng thành và khu tưởng niệm**

Bao quanh Thành cổ Quảng Trị là hào nước có chiều rộng và độ sâu đáng kể, đóng vai trò quan trọng trong hệ thống phòng thủ, vừa ngăn chặn sự xâm nhập từ bên ngoài, vừa tạo lớp bảo vệ tự nhiên cho thành. Hào thành cũng góp phần điều hòa không gian, tạo nên cảnh quan đặc trưng cho khu di tích.

Thành cổ có bốn cổng chính, mở ra bốn hướng Đông, Tây, Nam, Bắc, tượng trưng cho sự giao thông và kết nối của trung tâm hành chính tỉnh với các khu vực xung quanh. Các cổng thành được xây dựng kiên cố, mang tính đối xứng, thể hiện tư duy quy hoạch chặt chẽ của kiến trúc quân sự thời Nguyễn.

Ngày nay, trong khuôn viên Thành cổ, nhiều hạng mục đã được trùng tu và tôn tạo, tiêu biểu là khu tưởng niệm trung tâm, nơi ghi danh và tưởng nhớ các anh hùng liệt sĩ đã hy sinh trong các cuộc kháng chiến, đặc biệt là trận chiến 81 ngày đêm năm 1972. Khu tưởng niệm được xây dựng trang nghiêm, hài hòa với không gian tổng thể, vừa mang ý nghĩa lịch sử, vừa đáp ứng nhu cầu tham quan, tưởng niệm của du khách.

2.3.3. Không gian linh thiêng, tưởng niệm liệt sĩ

Khác với nhiều di tích kiến trúc quân sự khác, Thành cổ Quảng Trị ngày nay không chỉ là một công trình lịch sử mà còn là không gian văn hoá tâm linh đặc biệt. Mỗi tác đất trong khu di tích đều gắn liền với sự hy sinh của hàng nghìn chiến sĩ, khiến nơi đây mang một giá trị tinh thần sâu sắc đối với nhân dân cả nước.

Không gian bên trong Thành cổ được quy hoạch theo hướng trang nghiêm, tĩnh lặng, phù hợp với hoạt động tưởng niệm và tri ân. Du khách khi đến tham quan thường tham gia các hoạt động như dâng hương, thả hoa, tưởng niệm các liệt sĩ, qua đó thể hiện lòng biết ơn đối với những người đã ngã xuống vì độc lập, tự do của dân tộc.

Chính yếu tố linh thiêng này đã tạo nên nét đặc trưng riêng cho Thành cổ Quảng Trị trong hệ thống di tích lịch sử Việt Nam. Đây không chỉ là điểm đến tham quan mà còn là nơi giáo dục truyền thống yêu nước, góp phần nâng cao nhận thức lịch sử và tinh thần trách nhiệm của thế hệ trẻ, đồng thời đóng vai trò quan trọng trong phát triển du lịch văn hoá – tâm linh tại địa phương.

2.4. Giá trị văn hóa tinh thần & lịch sử nổi bật của Thành Cổ Quảng Trị

2.4.1. Giá trị lịch sử

- Biểu tượng của chiến tranh chống Mỹ

Thành cổ Quảng Trị là một trong những biểu tượng tiêu biểu của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của dân tộc Việt Nam. Đặc biệt, trận chiến 81 ngày đêm năm 1972 đã biến nơi đây thành một chiến trường ác liệt, nơi diễn ra sự đối đầu quyết liệt giữa ý chí bảo vệ độc lập dân tộc của quân và dân ta với sức mạnh quân sự hiện đại của đối phương. Chính vì vậy, Thành cổ không chỉ là một địa danh lịch sử mà còn là chứng nhân sống động của chiến tranh, phản ánh mức độ khốc liệt và tàn phá nặng nề mà chiến tranh để lại.

Là minh chứng sâu sắc cho tinh thần hy sinh cao cả của dân tộc Việt Nam. Hàng nghìn cán bộ, chiến sĩ đã anh dũng ngã xuống để bảo vệ từng tấc đất của Thành cổ, nhiều người trong số đó không tìm thấy hài cốt. Sự hy sinh ấy đã làm nên giá trị lịch sử đặc biệt của di tích, góp phần khắc họa rõ nét tinh thần yêu nước, ý chí kiên cường và lòng bất khuất của con người Việt Nam trong cuộc đấu tranh giành độc lập, tự do cho Tổ quốc.

- Minh chứng cho tinh thần hi sinh của dân tộc

Thành cổ Quảng Trị là minh chứng lịch sử cho chiến lược và sách lược quân sự của Việt Nam trong giai đoạn kháng chiến chống Mỹ. Việc kiên cường bám trụ, giữ vững vị trí trong điều kiện bom đạn hủy diệt cho thấy khả năng tổ chức, chỉ huy và tinh thần đoàn kết của quân và dân ta. Những sự kiện diễn ra tại Thành cổ góp phần khẳng định tính chính nghĩa của cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, đồng thời để lại nhiều bài học lịch sử quan trọng về lòng yêu nước và sự hy sinh vì lợi ích chung.

Là một không gian di tích lưu giữ những dấu tích đau thương nhưng hào hùng của chiến tranh, giúp các thế hệ sau hiểu rõ hơn về cái giá của hòa bình. Việc bảo tồn và phát huy giá trị lịch sử của Thành cổ vì thế không chỉ nhằm ghi nhớ một giai đoạn

lịch sử cụ thể, mà còn góp phần nuôi dưỡng ý thức trách nhiệm, tinh thần tri ân và lòng tự hào dân tộc trong tiến trình phát triển của đất nước.

2.4.2. Giá trị văn hóa – tinh thần

- Không gian tưởng niệm tri ân

Thành Cổ vừa là không gian văn hóa – tinh thần nhưng cũng không kém phần thiêng liêng. Nơi đây gắn liền với các hoạt động tưởng niệm, tri ân các anh hùng liệt sĩ đã hi sinh vì đất nước. Mỗi năm, nơi đây hàng năm đón tiếp hàng vạn người dân và du khách đến dâng hương, tưởng nhớ, thể hiện lòng biết ơn đối với những người đã hi sinh tại đây.

Các hoạt động tưởng niệm được tổ chức trang nghiêm, góp phần giữ gìn và lan tỏa giá trị đạo lý “uống nước nhớ nguồn” của dân tộc Việt Nam.

- Ý nghĩa giáo dục truyền thống cho thế hệ trẻ

Không gian di tích lưu giữ những dấu tích đau thương nhưng hào hùng của chiến tranh, giúp các thế hệ sau hiểu rõ hơn về cái giá của hòa bình. Việc bảo tồn và phát huy giá trị lịch sử của Thành cổ vì thế không chỉ nhằm ghi nhớ một giai đoạn lịch sử cụ thể, mà còn góp phần nuôi dưỡng ý thức trách nhiệm, tinh thần tri ân và lòng tự hào dân tộc trong tiến trình phát triển của đất nước.

Thông qua việc tham quan, tìm hiểu lịch sử và trực tiếp trải nghiệm không gian di tích, thế hệ trẻ có cơ hội nhận thức rõ hơn về những mất mát, hy sinh trong chiến tranh, từ đó hình thành lòng yêu nước, ý thức trách nhiệm đối với Tổ quốc. Giá trị văn hoá – tinh thần này giúp Thành cổ Quảng Trị trở thành một “địa chỉ đỏ” trong công tác giáo dục lịch sử và truyền thống cách mạng.

2.4.3. Giá trị du lịch

2.4.4. Điểm du lịch văn hóa – tâm linh đặc biệt

Thành cổ Quảng Trị được xác định là một điểm du lịch văn hoá – tâm linh tiêu biểu, gắn liền với các giá trị lịch sử và tinh thần sâu sắc của dân tộc Việt Nam. Không gian di tích mang tính trang nghiêm, tĩnh lặng, phù hợp với các hoạt động tham quan, tưởng niệm và tri ân các anh hùng liệt sĩ đã hy sinh trong các cuộc kháng chiến. Chính sự kết hợp giữa yếu tố lịch sử và yếu tố tâm linh đã tạo nên nét đặc trưng riêng, khác biệt của Thành cổ Quảng Trị so với nhiều điểm du lịch khác.

Bên cạnh chức năng tham quan, Thành cổ còn đáp ứng nhu cầu tìm hiểu lịch sử, giáo dục truyền thống và trải nghiệm văn hoá của du khách. Nổi bật nhất hiện nay có dịch vụ ***“Trải nghiệm du lịch tâm linh về đêm tại Thành Cổ Quảng Trị”***.

Điểm tham quan đầu tiên của tour du lịch tâm linh về đêm là Di tích lịch sử quốc gia đặc biệt - Thành cổ Quảng Trị. Đây là công trình thành lũy quân sự và là ly sở của triều đình nhà Nguyễn trên địa hạt Quảng Trị; cũng là trung tâm tỉnh lỵ Quảng Trị thời thuộc Pháp và chính quyền miền Nam. Đặc biệt, trong cuộc Tổng tấn công và nổi dậy năm 1972, Thành cổ được cả thế giới biết đến qua cuộc chiến 81 ngày đêm giữ thành đầy khốc liệt. Vì vậy, khi tham quan tại đây, du khách sẽ dâng hương tại sân hành lễ và đến bờ sông Thạch Hãn trải nghiệm thả hoa đăng tri ân các anh hùng liệt sĩ đã hy sinh ở nơi này.

Đặc biệt, trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy năm 1972, Thành cổ Quảng Trị đã đi vào lịch sử dân tộc và được thế giới biết đến qua cuộc chiến đấu 81 ngày đêm vô cùng ác liệt. Chính vì vậy, khi tham quan di tích, du khách thường thực hiện nghi lễ dâng hương tại sân hành lễ và tham gia hoạt động thả hoa đăng trên sông Thạch Hãn nhằm tưởng niệm, tri ân các anh hùng liệt sĩ đã anh dũng hy sinh vì độc lập, tự do của dân tộc.

2.4.5. Điểm thu hút của Thành cổ Quảng Trị đối với khách du lịch trong và ngoài nước

- Đối với du khách trong nước

Quảng Trị là một trong những địa phương có tài nguyên du lịch lịch sử – văn hoá đặc sắc, tạo sức hấp dẫn lớn đối với khách du lịch nội địa Việt Nam. Nổi bật nhất là hệ thống di tích gắn liền với các cuộc kháng chiến bảo vệ Tổ quốc như Thành cổ Quảng Trị, sông Thạch Hãn, cầu Hiền Lương – sông Bến Hải, địa đạo Vịnh Mốc, nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn và nghĩa trang liệt sĩ Đường 9. Các điểm đến này không chỉ mang giá trị lịch sử sâu sắc mà còn đáp ứng nhu cầu du lịch về nguồn, tưởng niệm và giáo dục truyền thống – loại hình du lịch rất được du khách trong nước quan tâm. Gần đây sau khi bộ phim “Mưa Đỏ” được công chiếu trên màn ảnh lớn vào Đại Lễ 2/9. Khu di tích “Thành Cổ Quảng Trị” lại nhận thêm được nhiều sự quan tâm hơn của đông đảo khách du lịch trong nước

Đối với khách du lịch nội địa, đặc biệt là học sinh, sinh viên, cựu chiến binh và các tổ chức đoàn thể, Quảng Trị là điểm đến phù hợp cho các chuyến tham quan kết hợp học tập và sinh hoạt chính trị – xã hội. Thông qua việc trực tiếp tham quan di tích, nghe thuyết minh và tham gia các hoạt động tưởng niệm, du khách có cơ hội tiếp cận lịch sử một cách trực quan, từ đó nâng cao nhận thức và ý thức trân trọng hoà bình . Bên cạnh du lịch lịch sử – văn hoá, Quảng Trị còn có tiềm năng phát triển các loại hình du lịch khác nhằm thu hút khách nội địa như du lịch biển đảo (Cửa Tùng, Cửa Việt), du lịch sinh thái và du lịch tâm linh. Sự kết hợp đa dạng giữa các loại hình du lịch giúp Quảng Trị có khả năng đáp ứng nhu cầu tham quan, nghỉ dưỡng ngắn ngày của khách trong nước, đặc biệt là du khách đến từ các tỉnh miền Trung và miền Bắc.

Ngoài ra, chi phí du lịch tại Quảng Trị tương đối phù hợp với mức chi tiêu của khách nội địa, hệ thống giao thông ngày càng được cải thiện, tạo điều kiện thuận lợi cho việc di chuyển bằng đường bộ, đường sắt và đường hàng không (qua các sân bay lân cận). Đây là những yếu tố quan trọng góp phần nâng cao khả năng thu hút và giữ chân du khách trong nước.

- Đối với du khách nước ngoài

Quảng Trị bổ sung 3 cửa khẩu cảng Cảng Gianh. Cảng Hòn La và Cảng Cửa Việt vào danh mục E-Visa nâng tổng số điểm nhập cảnh điện tử của Quảng Trị lên 7, mở ra cơ hội lớn để tỉnh thu hút khách quốc tế - chủ yếu vào phân khúc cao cấp và du lịch tàu biển. Trong năm 2024 gần đây Thành Cổ Quảng Trị cũng thu hút thêm 268.000 lượt khách du lịch đến tham quan Thành Cổ.

Đối với khách du lịch nước ngoài, Quảng Trị có sức hấp dẫn đặc biệt nhờ hệ thống di tích gắn liền với chiến tranh Việt Nam, giá trị lịch sử sâu sắc và ý nghĩa nhân văn về hòa bình. Do đó, các tour du lịch dành cho khách quốc tế tại Quảng Trị cần được xây dựng theo hướng du lịch lịch sử – ký ức chiến tranh – du lịch hoà bình, kết hợp trải nghiệm văn hoá địa phương.

- Đối tượng khách chính:

- Khách châu Âu, Mỹ, Úc quan tâm đến lịch sử chiến tranh Việt Nam
- Cựu binh và thân nhân
- Du khách nghiên cứu, học tập, báo chí
- Khách du lịch trải nghiệm, tìm hiểu văn hoá – lịch sử

2.4.6. Các tour du lịch tiêu biểu tại Thành Cổ Quảng Trị

❖ ***Tour 1: “Quảng Trị – Ký ức chiến tranh Việt Nam” (1 ngày) Lịch trình gợi ý:***

- Dâng hương và tìm hiểu lịch sử tại sông Thạch Hãn

- Tham quan Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn hoặc Nghĩa trang Đường 9.
- Nghe thuyết minh chuyên sâu bằng tiếng Anh/Pháp về trận chiến 81 ngày đêm
- *Giá trị tour:*
 - Giúp du khách hiểu rõ bối cảnh chiến tranh Việt Nam
 - Truyền tải thông điệp về sự hy sinh và khát vọng hòa bình
- ❖ ***Tour 2: “DMZ – Vĩ tuyến 17 và câu chuyện chia cắt” (1 ngày) Lịch trình gợi ý:***
 - Cầu Hiền Lương – sông Bến Hải
 - Nhà trưng bày Vĩ tuyến 17
 - Địa đạo Vịnh Mốc
 - Làng quê ven biển Quảng Trị
- *Giá trị tour:*
 - Là tour rất được khách quốc tế ưa chuộng
 - Thể hiện rõ nét hậu quả của chiến tranh và sự chia cắt đất nước
 - Tạo trải nghiệm trực quan, dễ hiểu cho du khách nước ngoài
- ❖ ***Tour 3: “Từ chiến tranh đến hòa bình” (2 ngày 1 đêm)***
- *Ngày 1:*
 - Thành cổ Quảng Trị
 - Sông Thạch Hãn
 - Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn
 - Trải nghiệm tour du lịch tâm linh về đêm tại “Thành Cổ Quảng Trị”
- *Ngày 2:*
 - Địa đạo Vịnh Mốc
 - Biển Cửa Tùng hoặc Cửa Việt
 - Giao lưu văn hoá địa phương
- *Giá trị tour:*
 - Kết hợp lịch sử – văn hoá – nghỉ dưỡng
 - Giúp du khách có cái nhìn toàn diện hơn về Quảng Trị hôm nay.

2.5. Thực trạng du lịch tại Thành Cổ Quảng Trị

Trong những năm gần đây, Thành cổ Quảng Trị đã trở thành một điểm đến quan trọng trong hệ thống du lịch lịch sử – văn hoá của tỉnh Quảng Trị. Hoạt động du lịch tại đây chủ yếu tập trung vào tham quan, dâng hương tưởng niệm và tìm hiểu lịch sử, đặc biệt gắn với trận chiến 81 ngày đêm năm 1972. Thành cổ thường xuyên đón các đoàn khách là học sinh, sinh viên, cựu chiến binh, các tổ chức đoàn thể và du khách có nhu cầu du lịch về nguồn. Các hoạt động du lịch tại Thành cổ hiện nay mang tính trang nghiêm, tĩnh lặng, phù hợp với đặc thù là một không gian tưởng niệm liệt sĩ. Công tác bảo tồn và tôn tạo di tích từng bước được quan tâm, góp phần giữ gìn cảnh quan và giá trị lịch sử của Thành cổ. Một số hoạt động thuyết minh, hướng dẫn tham quan đã được triển khai nhằm phục vụ nhu cầu tìm hiểu của du khách.

2.5.1. Các hoạt động du lịch đang được khai thác

- Tham quan khuôn viên Thành cổ theo tuyến cố định
- Dâng hương tại Đài tưởng niệm trung tâm
- Nghe thuyết minh trực tiếp từ cán bộ quản lý di tích hoặc hướng dẫn viên (chủ yếu tiếng Việt)
- Tổ chức các lễ tưởng niệm, tri ân liệt sĩ vào các dịp lễ lớn: 27/7, 30/4, 2/9
- Đón các đoàn: Học sinh – sinh viên đi học tập thực tế, Cựu chiến binh và thân nhân liệt sĩ Các tổ chức đoàn thể, cơ quan nhà nước, ...

2.5.2. Đối tượng và đặc điểm khách du lịch

Khách du lịch đến Thành cổ Quảng Trị chủ yếu là khách nội địa, trong đó tập trung vào các nhóm:

- Học sinh, sinh viên tham gia các chuyến tham quan học tập
- Cựu chiến binh và thân nhân liệt sĩ

- Các đoàn thể, tổ chức chính trị – xã hội.

Thành Cổ cũng thu hút một lượng nhất định khách quốc tế, chủ yếu là du khách quan tâm đến lịch sử chiến tranh Việt Nam, nhà nghiên cứu và cựu binh nước ngoài. Tuy nhiên, số lượng khách quốc tế chưa ổn định và còn phụ thuộc nhiều vào các tour chuyên đề DMZ hoặc tuyến du lịch lịch sử miền Trung.

2.5.3. Cơ sở vật chất phục vụ du lịch

Hiện nay đã có lối đi tham quan trong khu di tích, khu tưởng niệm trung tâm được xây dựng khang trang và có nhiều cây xanh, không gian thoáng tại khu tưởng niệm. Có thêm nhiều bìa, bảng thông tin, di tích ghi lại lịch sử và danh sách các liệt sĩ hi sinh để giúp người tham quan có thể tìm hiểu và hiểu rõ hơn về khu vực tham quan.

Ngoài ra còn có khu vực thắp hương, tưởng niệm gồm các bàn thờ nhỏ, nơi du khách bày tỏ lòng thành với những người đã hi sinh.

Công tác thuyết minh và truyền tải nội dung lịch sử chủ yếu thuyết minh trực tiếp, truyền thông – nên sẽ phụ thuộc nhiều vào năng lực cá nhân và sự hiểu biết của hướng dẫn viên.

2.5.2 Đánh giá thực trạng khai thác du lịch

- *Kết quả đạt được:*

Thành cổ Quảng Trị có giá trị lịch sử và tinh thần đặc biệt, tạo nền tảng vững chắc cho việc phát triển du lịch văn hoá – tâm linh. Đây là một lợi thế nổi trội mà không nhiều địa phương có được. Việc đưa Thành cổ vào các chương trình du lịch về nguồn và giáo dục truyền thống đã góp phần nâng cao nhận thức lịch sử cho cộng đồng, đặc biệt là thế hệ trẻ.

Ngoài ra, Thành cổ đã được kết nối với các di tích lịch sử quan trọng khác trong tỉnh như sông Thạch Hãn, cầu Hiền Lương – sông Bến Hải, địa đạo Vịnh Mốc..., hình thành các tuyến du lịch chuyên đề phục vụ du khách. Công tác bảo tồn, trùng tu di tích từng bước được triển khai, góp phần giữ gìn không gian cảnh quan và giá trị văn hoá của điểm đến.

- ***Những hạn chế và tồn tại:***

Thành cổ Quảng Trị đã khai thác đúng tính chất tưởng niệm nhưng chưa khai thác được giá trị du lịch. Các vấn đề nổi bật tiêu biểu như: thời gian lưu trú ngắn, thiếu trải nghiệm, chưa ứng dụng công nghệ...

Các hoạt động quảng bá hình ảnh Thành Cổ chưa thực sự mạnh, chưa tận dụng hiệu quả các phương tiện truyền thông hiện đại.

2.6. Tiểu kết

Chương 2 đã tập trung làm rõ những nội dung cơ bản liên quan đến Thành cổ Quảng Trị trên các phương diện lịch sử, kiến trúc và giá trị văn hoá – du lịch. Thông qua việc khái quát quá trình hình thành và phát triển, chương này đã làm nổi bật vai trò đặc biệt của Thành cổ trong tiến trình lịch sử Việt Nam, nhất là trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước với dấu mốc quan trọng là trận chiến 81 ngày đêm năm 1972. Bên cạnh đó, các đặc điểm về kiến trúc, không gian văn hoá và hệ thống tưởng niệm tại Thành cổ Quảng Trị đã được phân tích nhằm làm rõ ý nghĩa của di tích không chỉ như một công trình lịch sử, mà còn là không gian linh thiêng gắn liền với hoạt động tri ân và giáo dục truyền thống. Những giá trị lịch sử, văn hoá – tinh thần và giá trị du lịch của Thành cổ Quảng Trị được khẳng định như nền tảng quan trọng cho việc bảo tồn và phát huy di tích trong bối cảnh hiện nay. Từ những nội dung đã trình bày, có thể thấy Thành cổ Quảng Trị là một tài nguyên du lịch đặc thù, có tiềm năng lớn trong

phát triển du lịch văn hoá – tâm linh và du lịch về nguồn. Đây chính là cơ sở để Chương 3 tiếp tục đi sâu phân tích thực trạng khai thác du lịch tại Thành cổ Quảng Trị, từ đó đề xuất các định hướng và giải pháp phù hợp nhằm phát huy hiệu quả giá trị của di tích trong phát triển du lịch địa phương.

CHƯƠNG 3

MỘT SỐ GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ

3.1. Giải pháp nâng cao chất lượng công tác thuyết minh và truyền tải lịch sử

3.1.1. Nâng cao năng lực đội ngũ thuyết minh viên

- *Đào tạo chuyên sâu về lịch sử Thành cổ Quảng Trị:*

Nhằm trang bị cho học viên kiến thức đầy đủ, hệ thống về quá trình hình thành, phát triển và ý nghĩa lịch sử của di tích, đặc biệt là vai trò của Thành cổ trong 81 ngày đêm chiến đấu năm 1972, qua đó giúp người thuyết minh hiểu sâu và truyền tải đúng giá trị lịch sử, văn hoá của di tích.

- *Đào tạo kỹ năng kể chuyện lịch sử:*

Tập trung rèn luyện khả năng chuyên tải kiến thức lịch sử bằng hình thức kể chuyện sinh động, có cảm xúc, biết cách xây dựng câu chuyện mạch lạc, sử dụng ngôn ngữ và giọng điệu phù hợp nhằm tạo sự cuốn hút và đồng cảm cho người nghe. Khuyến khích sử dụng hình thức kể chuyện gắn với nhân vật, sự kiện cụ thể thay vì chỉ trình bày số liệu.

- *Chuẩn hoá nội dung thuyết minh theo từng nhóm khách:*

Nhằm xây dựng nội dung phù hợp với học sinh – sinh viên, khách đại chúng và khách quốc tế, đảm bảo tính chính xác, dễ hiểu, thống nhất, đồng thời đáp ứng đặc điểm nhận thức và nhu cầu trải nghiệm của từng đối tượng tham quan

- *Khuyến khích hình thức kể chuyện gắn với nhân vật, sự kiện cụ thể:*

Thay cho việc trình bày số liệu khô khan, giúp du khách dễ hình dung, ghi nhớ và cảm nhận sâu sắc hơn về sự hy sinh, giá trị lịch sử và ý nghĩa nhân văn của Thành cổ Quảng Trị.

3.1.2. Ứng dụng công nghệ trong giới thiệu di tích

- **Lắp đặt hệ thống mã QR tại các điểm tham quan**

Nhằm cung cấp thông tin thuyết minh nhanh chóng, thuận tiện cho du khách, giúp họ chủ động tra cứu nội dung lịch sử, hình ảnh và tư liệu liên quan bằng thiết bị thông minh.

- **Triển khai hệ thống audio guide đa ngôn ngữ**

Để phục vụ nhiều nhóm khách khác nhau, đặc biệt là khách quốc tế, góp phần nâng cao chất lượng trải nghiệm tham quan và giảm áp lực cho đội ngũ thuyết minh trực tiếp.

- **Xây dựng và số hoá hệ thống tư liệu**

Bao gồm hình ảnh, video, phim tư liệu và các tài liệu liên quan đến di tích, nhằm lưu trữ lâu dài, đồng thời phục vụ công tác tuyên truyền, giáo dục và nghiên cứu.

- **Từng bước ứng dụng công nghệ trình chiếu và thực tế ảo (VR)**

Ở mức độ phù hợp, lựa chọn nội dung và không gian triển khai hợp lý, đảm bảo tôn trọng giá trị lịch sử, văn hoá và giữ gìn tính trang nghiêm của di tích.

3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả quảng bá, xúc tiến du lịch

3.2.1. Đổi mới hình thức truyền thông, quảng bá hình ảnh

Quảng bá hình ảnh Thành cổ Quảng Trị theo hướng hiện đại, đa dạng và có chiều sâu, nhằm nâng cao hiệu quả giới thiệu giá trị lịch sử, văn hoá của di tích đến đông đảo công chúng trong và ngoài nước. Công tác truyền thông cần chuyển từ việc cung cấp thông tin đơn thuần sang kể những câu chuyện lịch sử giàu cảm xúc, tạo sự kết nối và lan toả mạnh mẽ trong cộng đồng.

Quảng bá hình ảnh Thành cổ Quảng Trị trên các kênh truyền thông chính thức như website du lịch của tỉnh, cổng thông tin điện tử và các nền tảng mạng xã hội phổ biến. Nội dung truyền thông cần được cập nhật thường xuyên, trình bày sinh động, kết hợp hài hoà giữa văn bản, hình ảnh, video và tư liệu lịch sử nhằm thu hút sự quan tâm của nhiều nhóm đối tượng, đặc biệt là giới trẻ.

Chú trọng xây dựng các sản phẩm truyền thông theo hình thức kể chuyện lịch sử, tập trung khai thác yếu tố cảm xúc, sự hy sinh, tinh thần yêu nước và giá trị nhân văn của di tích. Thông qua những câu chuyện về nhân vật, sự kiện tiêu biểu gắn với Thành cổ Quảng Trị, hình ảnh di tích sẽ được truyền tải gần gũi, dễ tiếp nhận và để lại ấn tượng sâu sắc cho người tiếp cận thông tin.

Khai thác hiệu quả các sản phẩm văn hoá – nghệ thuật như phim tài liệu, chương trình truyền hình và điện ảnh lịch sử; đồng thời lồng ghép, liên hệ hình ảnh từ các tác phẩm điện ảnh có nội dung phù hợp như phim *Mưa đỏ* nhằm tăng tính trực quan và sức lan toả của hoạt động quảng bá. Việc kết hợp giữa di tích lịch sử và các sản phẩm nghệ thuật góp phần mở rộng kênh tiếp cận, nâng cao nhận diện và giá trị thương hiệu của Thành cổ Quảng Trị trong đời sống văn hoá – du lịch.

3.2.2. Liên kết tour – tuyến du lịch

Liên kết Thành cổ Quảng Trị với các điểm di tích lịch sử, văn hoá tiêu biểu trên địa bàn tỉnh và khu vực nhằm hình thành các tour, tuyến du lịch có tính kết nối, đồng bộ và bổ trợ lẫn nhau. Việc liên kết này không chỉ góp phần làm phong phú sản phẩm du lịch mà còn tạo nên không gian trải nghiệm lịch sử – cách mạng toàn diện cho du khách.

Ưu tiên kết nối Thành cổ Quảng Trị với các điểm đến giàu giá trị lịch sử như sông Thạch Hãn, cầu Hiền Lương – sông Bến Hải và địa đạo Vịnh Mốc, qua đó xây dựng các tuyến du lịch “về nguồn” mang tính liên hoàn, giúp du khách hiểu rõ hơn về bối cảnh lịch sử, sự hy sinh và tinh thần đấu tranh của quân và dân ta trong các thời kỳ kháng chiến.

Trên cơ sở các tuyến điểm đã được kết nối, xây dựng và đa dạng hoá các tour du lịch lịch sử – về nguồn và du lịch giáo dục truyền thống, phù hợp với từng nhóm đối tượng như học sinh, sinh viên, đoàn thể, cựu chiến binh và khách đại chúng. Nội dung tour cần được thiết kế khoa học, cân đối giữa tham quan, nghe thuyết minh và trải nghiệm thực tế nhằm nâng cao giá trị giáo dục và cảm xúc cho người tham gia.

Đồng thời, khuyến khích và tạo điều kiện cho các doanh nghiệp lữ hành xây dựng các tour chuyên đề dành cho khách quốc tế, lựa chọn những nội dung lịch sử tiêu biểu, dễ tiếp cận, có thuyết minh bằng nhiều ngôn ngữ. Thông qua đó, góp phần quảng bá hình ảnh Thành cổ Quảng Trị và lịch sử Việt Nam đến bạn bè quốc tế, đồng thời thúc đẩy phát triển du lịch bền vững gắn với bảo tồn di sản.

3.3. Giải pháp đầu tư cơ sở vật chất và dịch vụ hỗ trợ

Đầu tư, nâng cấp cơ sở vật chất tại Thành cổ Quảng Trị theo hướng đồng bộ, hiện đại nhưng phù hợp với tính chất là di tích lịch sử đặc biệt, đảm bảo hài hoà giữa yêu cầu bảo tồn và nhu cầu tham quan, học tập của du khách. Việc đầu tư cần được thực hiện có trọng điểm, ưu tiên những hạng mục trực tiếp phục vụ khách tham quan và hỗ trợ công tác thuyết minh, giáo dục truyền thống.

Từng bước hoàn thiện hệ thống bảng thông tin, biển chỉ dẫn trong khuôn viên di tích với nội dung chính xác, đầy đủ, trình bày khoa học, ngôn ngữ rõ ràng, dễ hiểu; thiết kế đảm bảo tính thẩm mỹ, dễ tiếp cận đối với nhiều đối tượng, trong đó có học sinh, người cao tuổi và khách quốc tế. Hệ thống bảng thông tin cần thống nhất về hình thức, góp phần tạo cảnh quan hài hoà và hỗ trợ hiệu quả cho hoạt động tham quan tự do.

Đầu tư xây dựng và nâng cấp khu trưng bày tại di tích, tập trung giới thiệu hình ảnh, hiện vật và tư liệu lịch sử tiêu biểu gắn với quá trình hình thành, chiến đấu và bảo vệ Thành cổ Quảng Trị. Nội dung trưng bày cần được sắp xếp hợp lý, có tính hệ thống, kết hợp giữa yếu tố truyền thống và phương thức trình bày hiện đại nhằm giúp du khách dễ hình dung, tiếp cận và cảm nhận sâu sắc giá trị lịch sử của di tích.

Không chỉ mỗi đầu tư cơ sở vật chất mà còn cần phát triển các dịch vụ hỗ trợ phục vụ du khách như khu vực nghỉ chân, điểm cung cấp thông tin, không gian trải nghiệm giáo dục lịch sử, đảm bảo văn minh, lịch sự và phù hợp với không gian di tích. Các dịch vụ này góp phần nâng cao chất lượng phục vụ, kéo dài thời gian lưu trú và tăng mức độ hài lòng của du khách.

Phát triển các sản phẩm lưu niệm mang giá trị lịch sử – văn hoá gắn với hình ảnh và câu chuyện của Thành cổ Quảng Trị, có thiết kế trang nhã, nội dung ý nghĩa, tránh thương mại hoá quá mức. Việc phát triển sản phẩm lưu niệm không chỉ đáp ứng nhu cầu của du khách mà còn góp phần quảng bá di tích và tạo nguồn lực hỗ trợ cho công tác bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị của Thành cổ Quảng Trị trong giai đoạn tiếp theo.

3.4. Một số khuyến nghị

3.4.1. Đối với chính quyền địa phương

Chính quyền địa phương cần tăng cường đầu tư ngân sách cho công tác bảo tồn và tôn tạo các di tích lịch sử, trong đó có Thành cổ Quảng Trị, nhằm gìn giữ lâu dài các giá trị lịch sử, văn hoá và tinh thần của di tích. Việc đầu tư cần có trọng tâm, trọng điểm, ưu tiên những hạng mục xuống cấp, ảnh hưởng trực tiếp đến cảnh quan và an toàn của di tích.

Cần ban hành và thực hiện các chính sách hỗ trợ phù hợp nhằm khuyến khích doanh nghiệp lẻ hành tham gia khai thác các tour du lịch lịch sử tại Quảng Trị. Các chính sách hỗ trợ có thể bao gồm tạo điều kiện về thủ tục, cơ chế liên kết, quảng bá chung và hỗ trợ xây dựng sản phẩm, qua đó thúc đẩy phát triển du lịch lịch sử một cách bền vững.

Đẩy mạnh sự phối hợp chặt chẽ giữa các sở, ban, ngành và địa phương trong công tác quản lý, bảo tồn và phát triển du lịch di tích. Việc phối hợp cần được thực hiện đồng bộ, thống nhất, tránh chồng chéo, góp phần nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước và phát huy tối đa giá trị của hệ thống di tích lịch sử trên địa bàn.

Thành cổ Quảng Trị cần được xác định là nhiệm vụ lâu dài và có ý nghĩa đặc biệt trong giáo dục truyền thống lịch sử – cách mạng. Trước hết, chính quyền cần chú trọng công tác bảo tồn, tu bổ di tích theo hướng giữ gìn tối đa các giá trị nguyên gốc, hạn chế những tác động làm biến dạng không gian lịch sử, đồng thời ứng dụng khoa học – công nghệ trong quản lý và lưu trữ tư liệu di tích.

Bên cạnh đó, cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục truyền thống thông qua việc tổ chức các hoạt động tham quan, trải nghiệm, tri ân cho học sinh, sinh viên và các tầng lớp nhân dân, qua đó góp phần bồi dưỡng lòng yêu nước và ý thức trách nhiệm đối với di sản dân tộc. Chính quyền địa phương cũng cần xây dựng định hướng phát triển du lịch lịch sử – văn hóa theo hướng bền vững, gắn Thành cổ Quảng Trị với các điểm di tích khác trên địa bàn, tránh xu hướng thương mại hóa làm ảnh hưởng đến tính linh thiêng của di tích.

Đồng thời, việc nâng cao chất lượng đội ngũ quản lý, hướng dẫn viên và huy động hiệu quả các nguồn lực xã hội hóa, gắn kết cộng đồng địa phương trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích là những giải pháp quan trọng nhằm bảo đảm sự phát triển hài hòa giữa bảo tồn di sản và phát triển kinh tế – xã hội.

3.4.2. Đối với đơn vị quản lý di tích

Đơn vị quản lý di tích cần chủ động đổi mới nội dung trưng bày và công tác thuyết minh theo hướng khoa học, sinh động và phù hợp với nhu cầu tiếp cận của du khách hiện nay. Nội dung giới thiệu cần chú trọng kể chuyện lịch sử, làm nổi bật các nhân vật, sự kiện tiêu biểu, hạn chế trình bày khô khan, qua đó nâng cao giá trị trải nghiệm tham quan.

Song song, cần tăng cường đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ chuyên môn, đặc biệt là lực lượng thuyết minh viên, nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, kỹ năng giao tiếp và khả năng ứng dụng công nghệ trong công tác giới thiệu di tích. Đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp là yếu tố then chốt quyết định chất lượng phục vụ du khách.

Đơn vị quản lý di tích cũng cần chủ động thiết lập và mở rộng mối quan hệ hợp tác với các trường học, cơ sở đào tạo và doanh nghiệp du lịch để tổ chức các hoạt động tham quan, học tập, trải nghiệm thực tế. Sự hợp tác này góp phần gắn kết di tích với giáo dục và du lịch, qua đó phát huy hiệu quả giá trị của di tích trong đời sống xã hội.

3.4.3. Đối với doanh nghiệp lữ hành

Các doanh nghiệp lữ hành cần chú trọng thiết kế các tour chuyên đề về Thành cổ Quảng Trị, tập trung khai thác giá trị lịch sử, tinh thần tri ân và ý nghĩa nhân văn của di tích. Nội dung tour cần được xây dựng bài bản, phù hợp với từng nhóm đối tượng khách, đặc biệt là các đoàn về nguồn và du lịch giáo dục truyền thống.

Không chỉ xây dựng sản phẩm tour, doanh nghiệp lữ hành cần quan tâm đào tạo đội ngũ hướng dẫn viên có kiến thức vững vàng về lịch sử địa phương, có khả năng thuyết minh sâu sắc, truyền cảm hứng và tạo sự đồng cảm cho du khách trong quá trình tham quan.

Tập trung hơn vào việc khai thác phân khúc khách quốc tế có nhu cầu tìm hiểu về lịch sử chiến tranh Việt Nam, thông qua việc xây dựng tour phù hợp, tăng cường thuyết minh đa ngôn ngữ và kết nối với các tuyến điểm lịch sử tiêu biểu. Điều này góp phần mở rộng thị trường, nâng cao hiệu quả kinh doanh và quảng bá hình ảnh Quảng Trị ra thế giới.

Đơn vị quản lý cần xây dựng kế hoạch bảo tồn, tu bổ di tích một cách khoa học, lâu dài, tuân thủ các quy định của pháp luật về di sản văn hóa, đồng thời thường xuyên kiểm tra, đánh giá hiện trạng để kịp thời ngăn chặn các nguy cơ xuống cấp. Bên cạnh đó, cần nâng cao chất lượng công tác thuyết minh, trưng bày và giới thiệu di tích thông qua việc chuẩn hóa nội dung, đa dạng hóa hình thức truyền tải thông tin, đáp ứng nhu cầu tìm hiểu của nhiều nhóm đối tượng khác nhau. Đơn vị quản lý cũng cần tăng cường phối hợp với chính quyền địa phương, doanh nghiệp lữ hành và cộng đồng dân cư trong công tác tổ chức hoạt động tham quan, bảo đảm an ninh trật tự, vệ sinh môi trường và gìn giữ không gian linh thiêng của di tích.

3.4.4. Đối với cộng đồng địa phương

Đối với cộng đồng địa phương, việc tham gia tích cực vào công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích Thành cổ Quảng Trị có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển du lịch bền vững. Người dân cần nâng cao nhận thức về giá trị lịch sử, văn hóa và ý nghĩa thiêng liêng của Thành cổ, từ đó chủ động gìn giữ cảnh quan, môi trường và ứng xử văn minh với du khách.

Bên cạnh đó, cộng đồng địa phương có thể tham gia phát triển các dịch vụ du lịch phụ trợ phù hợp như hướng dẫn cộng đồng, sản phẩm lưu niệm mang giá trị văn hóa – lịch sử, góp phần tạo sinh kế và nâng cao thu nhập. Việc gắn kết lợi ích kinh tế của người dân với trách nhiệm bảo vệ di tích không chỉ giúp nâng cao hiệu quả khai thác du lịch mà còn tạo sự đồng thuận xã hội, góp phần bảo tồn lâu dài và phát huy giá trị của Thành cổ Quảng Trị trong đời sống đương đại.

3.5. Tiểu kết

Chương 3 đã hệ thống và phân tích các giải pháp trọng tâm nhằm nâng cao hiệu quả bảo tồn và phát huy giá trị di tích Thành cổ Quảng Trị trong bối cảnh phát triển du lịch hiện nay. Trên cơ sở đánh giá thực trạng, chương đã đề xuất những định hướng cụ thể từ việc nâng cao chất lượng nội dung thuyết minh, đổi mới phương thức truyền tải lịch sử đến việc ứng dụng công nghệ hiện đại trong giới thiệu di tích, góp phần làm phong phú hình thức tiếp cận của du khách.

Bên cạnh đó, chương cũng nhấn mạnh vai trò của công tác truyền thông và xúc tiến du lịch thông qua việc đổi mới hình thức quảng bá, xây dựng nội dung truyền thông giàu cảm xúc và tăng cường sự hiện diện của Thành cổ Quảng Trị trên các nền tảng thông tin hiện đại. Việc liên kết các tour, tuyến du lịch với những điểm đến lịch sử tiêu biểu trong khu vực được xem là giải pháp quan trọng nhằm tạo nên các sản phẩm du lịch có tính kết nối, giúp mở rộng không gian trải nghiệm và nâng cao giá trị giáo dục truyền thống.

Ngoài ra, các giải pháp về đầu tư cơ sở vật chất và hoàn thiện dịch vụ hỗ trợ được xác định là nền tảng cần thiết để nâng cao chất lượng phục vụ, tạo điều kiện thuận lợi cho công tác tham quan, nghiên cứu và học tập tại di tích. Việc phát triển đồng bộ các hạng mục hạ tầng, khu trưng bày và sản phẩm phục vụ du khách không chỉ đáp ứng nhu cầu thực tiễn mà còn góp phần giữ gìn tính trang nghiêm, tôn trọng giá trị lịch sử của Thành cổ Quảng Trị.

Nhìn chung, các giải pháp được trình bày trong Chương 3 có mối quan hệ chặt chẽ, bổ trợ lẫn nhau và hướng tới mục tiêu chung là phát huy giá trị lịch sử – văn hoá của Thành cổ Quảng Trị một cách bền vững. Đây là cơ sở quan trọng để triển khai các hoạt động quản lý, khai thác và phát triển du lịch di tích trong thời gian tới, đồng thời góp phần lan tỏa sâu rộng ý nghĩa lịch sử, tinh thần tri ân và truyền thống cách mạng của địa phương.

KẾT LUẬN

Thành cổ Quảng Trị là một di tích lịch sử có ý nghĩa đặc biệt, gắn liền với những hy sinh to lớn của dân tộc trong cuộc kháng chiến bảo vệ Tổ quốc. Không chỉ mang giá trị lịch sử sâu sắc, nơi đây còn là địa chỉ đỏ trong giáo dục truyền thống yêu nước và là điểm đến quan trọng của du lịch lịch sử – về nguồn.

Qua quá trình tìm hiểu và nghiên cứu, đề tài đã làm rõ thực trạng hoạt động khai thác du lịch tại Thành cổ Quảng Trị, đồng thời chỉ ra một số hạn chế còn tồn tại trong công tác giới thiệu, quảng bá và phục vụ khách tham quan. Trên cơ sở đó, bài nghiên cứu đã đề xuất nhiều giải pháp cụ thể nhằm nâng cao chất lượng thuyết minh, đổi mới hình thức truyền thông, tăng cường liên kết tour – tuyến du lịch và đầu tư cơ sở vật chất phù hợp với tính chất của di tích.

Những giải pháp được đưa ra không chỉ nhằm thu hút thêm du khách mà còn hướng tới việc giúp người tham quan hiểu rõ hơn về giá trị lịch sử và tinh thần tri ân của Thành cổ Quảng Trị. Việc kết hợp hài hòa giữa bảo tồn di tích và phát triển du lịch sẽ góp phần phát huy hiệu quả giá trị của di tích, đồng thời tạo điều kiện để các thế hệ, đặc biệt là giới trẻ, có cơ hội tiếp cận, tìm hiểu và trân trọng hơn những trang sử hào hùng của dân tộc.

Tuy còn những hạn chế nhất định do thời gian và khả năng nghiên cứu của bản thân, nhưng bài nghiên cứu hy vọng sẽ đóng góp một phần nhỏ vào việc nâng cao nhận thức về vai trò của Thành cổ Quảng Trị trong đời sống văn hoá và du lịch hiện nay. Đây cũng là cơ sở để tiếp tục nghiên cứu sâu hơn trong thời gian tới, nhằm góp phần gìn giữ và phát huy tốt hơn giá trị lịch sử của di tích. Em rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của quý thầy cô, các nhà nghiên cứu và những ai quan tâm đến đề tài này để đề tài nghiên cứu được hoàn thiện hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo Du Lịch Tỉnh Quảng Trị của Cục Du Lịch Quốc Gia Việt Nam và Báo Cáo Tổng hợp Sở Du Lịch Quảng Trị
2. <https://vietnamtourism.gov.vn/post/42923>
3. <https://baoquangtri.vn/du-lich/202508/quang-tri-don-gan-66-trieu-luot-khach-du-lich-trong-7-thang-dau-nam-2025-3d25748/>
4. https://vi.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A0nh_c%E1%BB%95_Qu%E1%BA%A3ng_Tr%E1%BB%8B
5. <https://hanoimoi.vn/thanh-co-quang-tri-dau-an-lich-su-bat-diet-716689.html>
6. <https://nhiepanhdoisong.vn/quang-tri-moi-mo-ra-ky-nguyen-phat-trien-du-lich-toan-dien-16156.html>
7. <https://baoquangtri.vn/du-lich/202510/du-lich-quang-tri-khat-vong-vuon-tam-quoc-te-c47541c/>
8. <https://laodong.vn/photo/trai-nghiem-du-lich-tam-linh-vao-ban-dem-o-thanh-co-quang-tri-1067620.lido>
9. <https://baotintuc.vn/du-lich/trai-nghiem-du-lich-tam-linh-ve-dem-tai-thanh-co-quang-tri-20230324062520299.htm>
10. <https://www.quangtri.gov.vn/chi-tiet-tin/-/view-article/1/13848241113627/165640329156>
11. <https://vneconomy.vn/quang-tri-thu-hon-8000-ty-dong-trong-8-thang-tu-du-lich.htm>

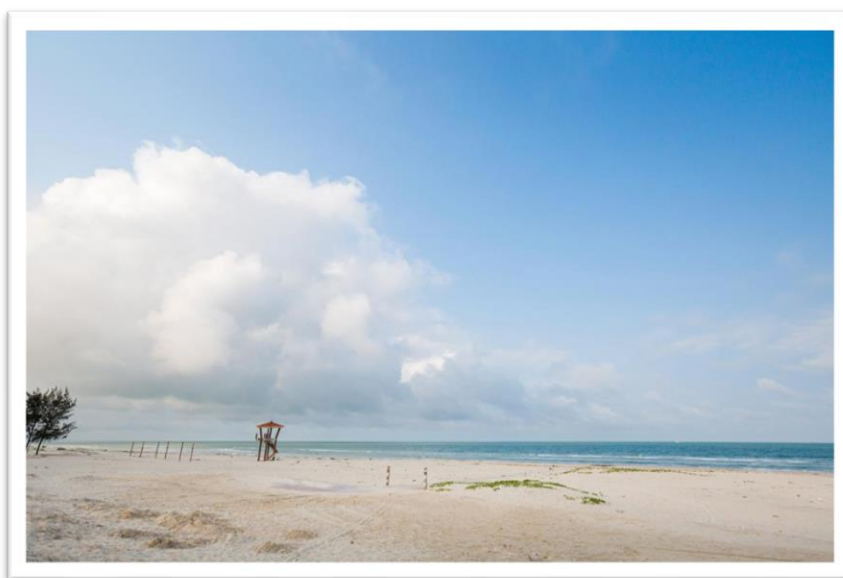
PHỤ LỤC

Phụ lục 1

MỘT SỐ HÌNH ẢNH VỀ QUẢNG TRỊ

Làng cổ Bích La mang vẻ đẹp bình dị và cổ kính

Biển Cửa Tùng

Thành Cổ Quảng Trị

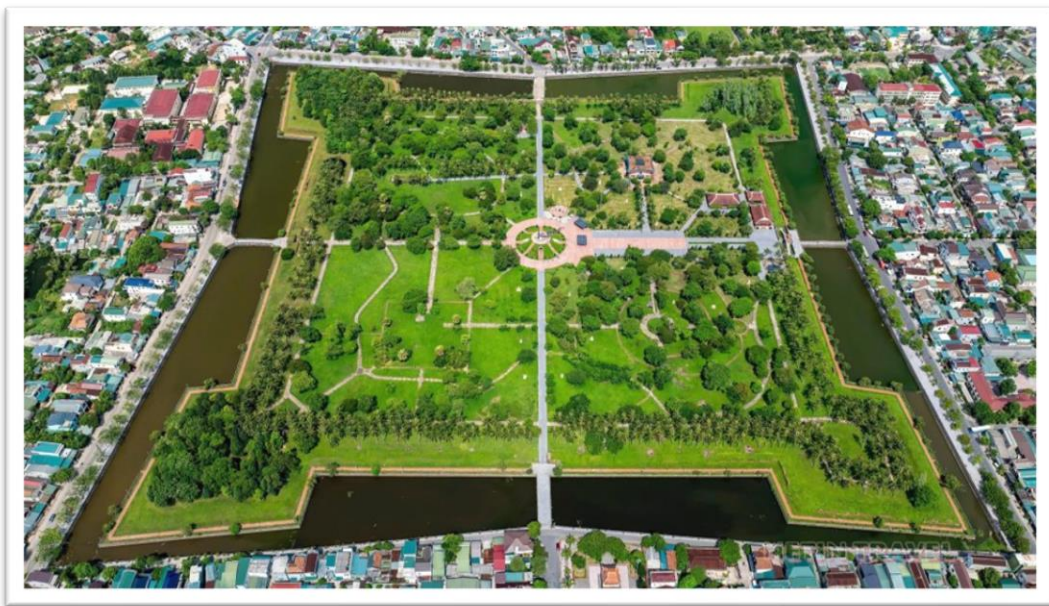
Thánh địa La Vang

MỘT SỐ HÌNH ẢNH KHU DI TÍCH LỊCH SỬ

THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ

Cổng phía Đông thành cổ với hai cánh cửa sắt lỗ chỗ vết đạn.

Bao quát Thành Cổ Quảng Trị nhìn từ trên cao.

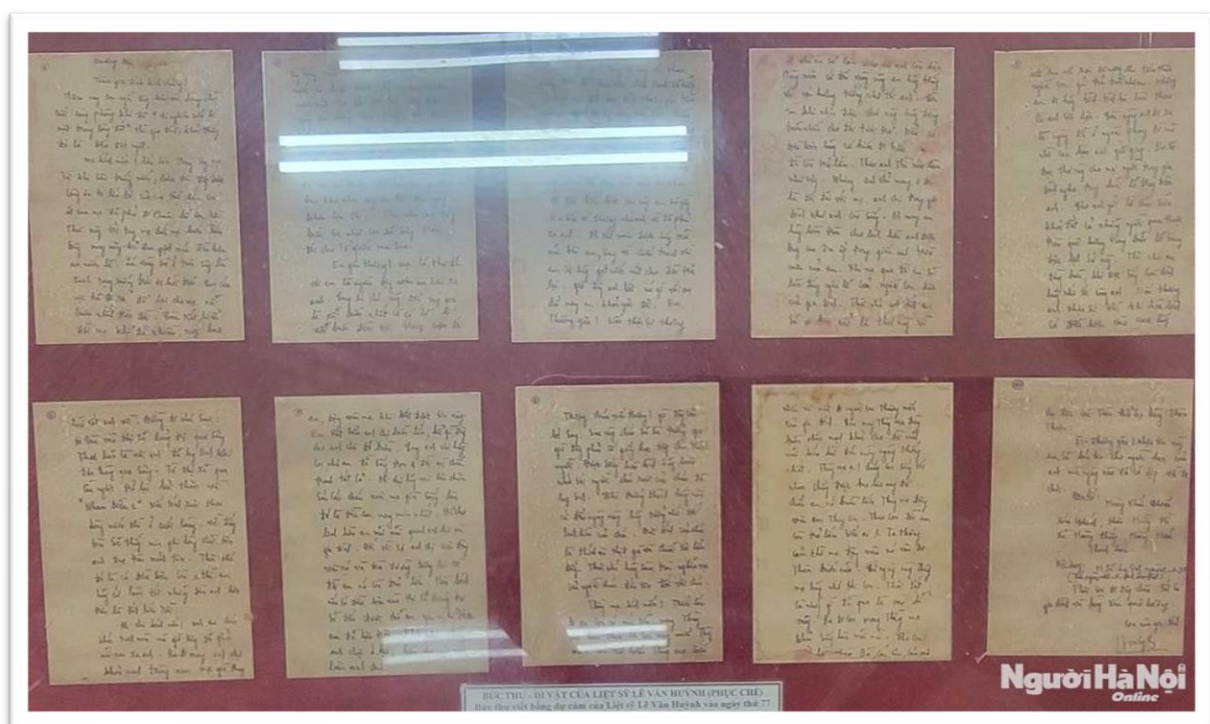
Đài tưởng niệm bên trong thành.

Bến thả hoa tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ bên bờ sông Thạch Hãn.

Hành trang của chiến sĩ giải phóng được trưng bày tại thành cổ.

Bức thư của Liệt Sĩ Lê Văn Huỳnh được viết vào ngày thứ 77 trong chiến dịch 81 ngày tại Thành Cổ Quảng Trị được trưng bày trong Bảo Tàng Quảng Trị

Một đoạn tường thành đã sụp đổ.

Tháp chuông thành cổ Quảng Trị.

Phụ Lục 3

CHƯƠNG TRÌNH THAM QUAN DI TÍCH LỊCH SỬ THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ CỦA GALA TRAVEL

TOUR 1: “QUẢNG TRỊ – KÝ ỨC CHIẾN TRANH VIỆT NAM” (1 NGÀY)

Tham quan Thành cổ Quảng Trị

Phong cách tour: Du lịch lịch sử - tưởng niệm – giáo dục truyền thống cách mạng.

Thời lượng: 1 ngày

Quy mô nhóm: Theo yêu cầu

Lộ trình tham quan:

- Dâng hương và tìm hiểu lịch sử tại sông Thạch Hãn
- Tham quan Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn hoặc Nghĩa trang Đường 9.
- Nghe thuyết minh chuyên sâu bằng tiếng Anh/Pháp về trận chiến 81 ngày đêm

Lịch trình tour:

Khởi hành: 7h00 Sáng: Về: 17h30 chiều hoặc 18h00 tối

Sáng: Dâng hương và tìm hiểu lịch sử tại sông Thạch Hãn

7h30-8h30: Xe và hướng dẫn viên đón du khách tại điểm hẹn (Thành Phố Đông Hà / Khách sạn)

8h15-10h00: Đến khu di tích lịch sử Thành Cổ Quảng Trị dâng hương tưởng niệm tại Đài Tưởng Niệm Trung Tâm. Tham quan các hạng mục tiêu biểu trong khu di tích và nghe thuyết minh về trận chiến 81 ngày đêm năm 1972 và giá trị lịch sử tâm linh của di tích.

Trưa: Nghỉ ngơi

(11h30-13h00): Ăn trưa tại nhà hàng địa phương và nghỉ ngơi tự do.

Chiều: Hành trình Tham quan Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn hoặc Nghĩa trang Đường 9 - Nghe thuyết minh chuyên sâu bằng tiếng Anh/Pháp về trận chiến 81 ngày đêm

13h30 – 15h30: Khởi hành tham quan Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn hoặc Nghĩa trang liệt sĩ Đường 9. Dâng hương, tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ. Nghe thuyết minh về tuyến đường Trường Sơn và vai trò của Quảng Trị trong kháng chiến.

15h30 – 16h30: Giao lưu, trao đổi cảm nhận về chuyến tham quan. Hướng dẫn viên tổng kết nội dung lịch sử và giá trị nhân văn của tour.

16h30 – 17h30: • Xe đưa đoàn về điểm xuất phát ban đầu. Kết thúc chương trình tour.

Giá: 750.000 – 900.000 VNĐ/khách

Giá đã bao gồm:

- Xe du lịch đưa đón theo chương trình
- Vé tham quan các điểm trong lộ trình
- Hướng dẫn viên chuyên về lịch sử – văn hóa
- Lễ vật dâng hương tại Thành cổ Quảng Trị
- Bảo hiểm du lịch

Chưa bao gồm:

- Chi tiêu cá nhân
- Ăn uống ngoài chương trình

Những thứ cần mang theo:

- Mũ + áo chống nắng + áo mưa giấy

TOUR 2: “DMZ – VĨ TUYẾN 17 VÀ CÂU CHUYỆN CHIA CẮT” (1 NGÀY)

Phong cách tour: Du lịch lịch sử - tưởng niệm – giáo dục truyền thống cách mạng.

Thời lượng: 1 ngày

Quy mô nhóm: Theo yêu cầu

Lộ trình tham quan:

- Cầu Hiền Lương – sông Bến Hải
- Nhà trưng bày Vĩ tuyến 17
- Địa đạo Vịnh Mốc
- Làng quê ven biển Quảng Trị

Khởi hành: 7h00 Sáng: Về: 17h30 chiều hoặc 18h00 tối

Sáng: Dâng hương và tìm hiểu lịch sử tại sông Thạch Hãn

7h30-8h30: Xe và hướng dẫn viên đón du khách tại điểm hẹn (Thành Phố Đông Hà / Khách sạn)

8h15-09h30: Tham quan Cầu Hiền Lương – sông Bến Hải và nghe thuyết minh về ranh giới chia cắt hai miền Nam – Bắc Việt Nam giai đoạn 1954–1975. Tham quan Cột cờ, Nhà trưng bày Hiền Lương.

09h45 – 10h45: Tham quan Nhà trưng bày Vĩ tuyến 17. Tìm hiểu đời sống nhân dân hai bờ giới tuyến và những câu chuyện lịch sử tiêu biểu.

11h00 – 12h00: Di chuyển đến địa đạo Vịnh Mốc. Nghe thuyết minh về hệ thống địa đạo và cuộc sống sinh hoạt, chiến đấu của người dân trong chiến tranh.

Trưa: Nghỉ ngơi

(2h00 – 13h30): Ăn trưa tại nhà hàng địa phương khu vực Vĩnh Linh. Nghỉ ngơi.

- *Chiều:* Hành trình Tham Địa đạo Vịnh Mốc – Làng quê Ven biển Quảng Trị
13h45 – 14h45: Tiếp tục tham quan địa đạo Vịnh Mốc (khu vực giếng nước, cửa thông ra biển) - Chụp ảnh tư liệu, trao đổi cảm nhận.

15h00 – 16h00: Tham quan làng quê ven biển Quảng Trị và tìm hiểu đời sống sinh hoạt, văn hóa và nghề truyền thống của ngư dân địa phương.

16h15 – 17h30:

- Xe đưa đoàn về lại TP Đông Hà.
- Hướng dẫn viên tổng kết nội dung tour, nhấn mạnh thông điệp về hòa bình và đoàn kết dân tộc.
- Kết thúc chương trình.

Giá: 950.000 – 1.100.000 VNĐ/khách

Giá đã bao gồm:

- Xe du lịch chất lượng cao
- Vé tham quan Cầu Hiền Lương, Nhà trưng bày Vĩ tuyến 17, địa đạo Vịnh Mốc
- Hướng dẫn viên thuyết minh tiếng Việt/Anh
- Bảo hiểm du lịch

Chưa bao gồm:

- Chi tiêu cá nhân
- Các dịch vụ phát sinh ngoài chương trình

Những thứ cần mang theo:

- Mũ + áo chống nắng .

-

TOUR 3: “TỪ CHIẾN TRANH ĐẾN HÒA BÌNH” (2 NGÀY 1 ĐÊM)

Phong cách tour: Kết hợp du lịch lịch sử - văn hóa – tâm linh

Thời lượng: 2 ngày 1 đêm

Quy mô nhóm: Theo yêu cầu / Riêng tư (Tùy nhu cầu khách)

Lộ trình tham quan:

Ngày 1:

- Thành cổ Quảng Trị
- Sông Thạch Hãn
- Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn
- Trải nghiệm tour du lịch tâm linh về đêm tại “Thành Cổ Quảng Trị”

Ngày 2:

- Địa đạo Vịnh Mốc
- Biển Cửa Tùng hoặc Cửa Việt
- Giao lưu văn hoá địa phương
- *Giá trị tour:*
- Kết hợp lịch sử – văn hoá – nghỉ dưỡng
- Giúp du khách có cái nhìn toàn diện hơn về Quảng Trị hôm nay.

NGÀY 1: THÀNH CỔ QUẢNG TRỊ – DU LỊCH TÂM LINH BAN ĐÊM

07h30 – 08h00:

- Xe và hướng dẫn viên đón du khách tại điểm hẹn (TP Đông Hà).
- Giới thiệu tổng quan về hành trình “Từ chiến tranh đến hòa bình”.

08h30 – 10h30:

- Tham quan Khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị
- Dâng hương tại Đài tưởng niệm trung tâm.

- Tham quan các hạng mục tiêu biểu trong khu di tích.
- Nghe thuyết minh về trận chiến 81 ngày đêm năm 1972. 10h45 – 11h30:
- Tham quan sông Thạch Hãn.
- Nghe giới thiệu về ý nghĩa lịch sử – tâm linh của dòng sông gắn với sự hy sinh của các anh hùng liệt sĩ.

11h45 – 13h30:

- Ăn trưa tại nhà hàng địa phương.
- Nhận phòng khách sạn, nghỉ ngơi.

14h30 – 16h30:

- Tham quan Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn.
- Dâng hương tưởng niệm, nghe thuyết minh về tuyến đường Trường Sơn huyền thoại.

18h00 – 19h00:

- Ăn tối tại nhà hàng.

HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TÂM LINH BAN ĐÊM

19h30 – 21h00:

- Trở lại Khu di tích lịch sử Thành cổ Quảng Trị vào ban đêm.
- Tham gia hoạt động dâng hương, tưởng niệm trong không gian tĩnh lặng.
- Nghe thuyết minh ngắn về ý nghĩa tâm linh của Thành cổ trong đời sống tinh thần người dân Quảng Trị.
- Tổ chức lễ thả hoa đăng trên sông Thạch Hãn (nếu điều kiện cho phép).
- Du khách dành thời gian tưởng niệm, chiêm nghiệm và ghi nhận cảm xúc cá nhân.

21h00: Xe đưa đoàn về khách sạn nghỉ ngơi.

NGÀY 2: DMZ – VĨ TUYẾN 17 – BIÊN CỬA TÙNG / CỬA VIỆT

07h00 – 08h00: Ăn sáng tại khách sạn.

08h30 – 10h30:

- Tham quan Cầu Hiền Lương – sông Bến Hải.
- Nhà trưng bày Vĩ tuyến 17.

11h00 – 12h00: Tham quan địa đạo Vịnh Mốc.

12h00 – 13h30: Ăn trưa tại nhà hàng địa phương.

14h00 – 15h30: Tham quan, nghỉ ngơi tại biển Cửa Tùng hoặc Cửa Việt.

16h00 – 17h30: Xe đưa đoàn về điểm xuất phát ban đầu - Kết thúc chương trình tour.

Giá: 2.700.000 – 3.000.000 VNĐ/khách (*Áp dụng cho đoàn từ 15–25 khách*)

Giá đã bao gồm:

- Xe du lịch đời mới phục vụ suốt tuyến
- Mũ và quạt cầm tay , áo mưa giấy
- Nước uống miễn phí
- 01 đêm khách sạn tiêu chuẩn 2–3 sao
- 01 bữa sáng, 03 bữa ăn chính theo chương trình
- Vé tham quan các điểm trong lộ trình
- Hướng dẫn viên chuyên về lịch sử – văn hóa – tâm linh
- Chi phí tổ chức hoạt động tham quan Thành cổ Quảng Trị ban đêm
- Lễ vật dâng hương, hoa đăng tưởng niệm • Bảo hiểm du lịch cho du khách

Chưa bao gồm:

- Chi tiêu cá nhân
- Đồ uống ngoài bữa ăn
- Các chi phí phát sinh không nằm trong chương trình

Những thứ cần mang theo:

Mang theo đồ dùng sinh hoạt cho 2 ngày 1 đêm